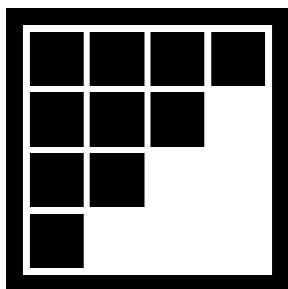


4 CIVILIZĀCIJAS PRINCIPI



Valdis Kauķis

Saturs

Ievads.....	3
1. Civilizācijas priekšrocības.....	7
2. Materiālās pasaules uzbūves un darbības principi.....	19
3. Četri civilizācijas principi.....	34
Pierādījumi.....	43
Vārdnīca.....	50
Kopsavilkums.....	61

dzīves posms princips profesija	āšrama (sociālais statuss)				resurss	motivators	guvums	grēks
	studējošs	strādājošs	pensijā	atsacījies				
zinātnieks	tīrība	līdzjūtība	askētisms	ilgtspēja	zināšanas	zināšanas	brīvība	lētticība
vadītājs	tīrība	līdzjūtība	askētisms		vara	kārtība	gandarījums	apreibināšanās
biznesmenis	tīrība	līdzjūtība			nauda	bagātība	pārticība	gaļēšana
meistars	tīrība				laiks	meistarība	stabilitāte	izlaidība
	vecākie	darbs	uzkrājumi	dāvanas	← iztikas avots			

Ievads

Tā kā šeit aprakstītās civilizācijas mērķis ir atbrīvot cilvēku, aprakstītos principus varētu saukt arī par **brīvības** principiem. Saistībā ar civilizāciju grāmatā ir aprakstīti ideālas valsts uzbūves un darbības principi. Kaut arī ne visi lasītāji ir tieši saistīti ar valsts pārvaldi, no visiem tiek gaidīts, ka viņi kļūs par pilnvērtīgiem cilvēkiem, sabiedrības locekļiem, un ar ģenētisko materiālu vien tam nepietiek. Svarīgāka par iedzimtību ir izglītība jeb kultūra, jeb cilvēka vērtību sistēma. Tā tiek veidota dzīves laikā un atšķir cilvēku no divkājaina dzīvnieka. Dzīvnieks visu mūžu paliek instinktu varā, bet cilvēks var kontrolēt instinktus, attīstot saprātu un tādējādi palielinot savu gribasspēku un paplašinot iekšējo brīvību.

Kas ir valsts? Kā atjaunot valsti? **Valsts pamatfunkcija ir nodrošināt ikvienam darbu.** Tikai no tās tiek atvasinātas visas pārējās. Nodrošināt labu darbu, kas ir interesants, attīstošs, gandarījumu nesošs, pašam pa spēkam un citiem vajadzīgs. Labs darbs nav pārāk grūts un pilnībā apmierina cilvēka materiālās vajadzības. Daži uzskata, ka mūsdienās valsts institūcija īsti nepilda savas funkcijas, bet paši savējās arī nepilda. Lai pastāvētu cilvēku sabiedrība, nepieciešami kvalificēti sabiedrības locekļi.

Kas ir darbs? Kas ir pienākums? No kā sastāv cilvēku sabiedrība, kādus mērķus tā sasniedz, kā un kāpēc tā strādā? Tas šajā grāmatā ir aprakstīts, ar matemātisku precizitāti. Visiem ir tiesības uz labu darbu un brīvību, tās ir cilvēka galvenās (pat vienīgās!) tiesības, un tās ir arī viņa pienākums. Atsakoties no darba un brīvības (t.i. neizdarot nekādu izvēli), cilvēks līdz ar to zaudē savas cilvēktiesības. Tālāk tas būs aprakstīts sīkāk. Izpildot savu pienākumu, cilvēks saņem visu, kas viņam nepieciešams. Dzīve ir vienkārša tiem, kas to paši nesarežģī.

Grāmatā aprakstīto civilizāciju sauc **varnāšrama**, jo tā analizē cilvēku darbību un īpašības, iedalot tos profesionālajās grupās (*varna*) un sociālajās grupās (*āšrama*). Varnāšrama veidojas ap četriem principiem jeb īpašībām (**tīrība, līdzjūtība, askētisms un ilgtspēja**). Sistēma, kas uz tiem nebalstās, NAV varnāšrama, pat, ja tur figurē tādas pat profesionālās un sociālās grupas (brāhamani, sanjāsī u.c.). Pretstats varnāšramai ir kasta sistēma, kurā tiek apspiesta cilvēka patiesā daba un brīvība. Varnāšrama ir **mūžsena**, bet dažādos laikos un vietās tā izkropļojas. Civilizācijas principi nekad nemainās, mainās tikai cilvēku vēlme un spēja tiem sekot.

Darbam un brīvībai traucē šaubas, neziņa un bailes. Šaubas ir apziņas parazīti, kas neļauj cilvēkam izpaust savu talantu. **Talants** ir dots **ikvienam** cilvēkam, tā ir Dieva dāvana, bet tāda, kas varbūt vēl jāatklāj. Bailes rodas, novēršoties no savas dabiskās vietas un pievēršoties surogātiem jeb Dieva aizvietotājiem. Visus šos traucēkļus viegli var uzveikt ar patiesām zināšanām. Labākas par teorētiskām (vispārīgām) ir praktiskas (konkrētas) zināšanas, kas ir pielietojamas, pārbaudāmas, un uzreiz dod lielisku rezultātu.

tu. **Līdzeklis**, ar kuru valsts nodrošina darbu un brīvību, pirmām kārtām, ir **izglītības sistēma**. Izpētot attiecīgās īpašības, atklāsies, ka valsts pārvaldes aparāts var nodrošināt darbu, bet ne brīvību un pilnvērtīgu izglītību, tāpēc ideālā valstī pārvaldes aparāts ir atkarīgs no izglītības sistēmas. Bez kvalificētiem skolotājiem izveidojas tāda situācija kā Latvijā, kur tas ir acgārnis. Civilizācija sākas ar skolotājiem (kas nodrošina garīgās iespējas) un liellopu aizsardzību (kas nodrošina materiālās iespējas, bet netiks šeit sīki analizēta).

Atšķirībā no daļējam realizācijām, **dievišķā varnāšrama**, par kuru grāmatā runa, pieradina cilvēkus pie Dieva un pamazām ielaiž viņus Dieva sabiedrībā. Dievs ir visa **skaistuma, spēka, bagātības, gudrības, slavas un brīvības** avots. Ienākot sabiedrībā Dievam, līdz ar viņu ienāk arī visas šīs varenības. Uz zemes pilnvērtīga varnāšrama pastāvēja pirms 5000 gadiem. Civilizāciju nav radījuši ne cilvēki, ne mērķaķi. To ir radījis Dievs savām vajadzībām. Patiesībā viņam nekas netrūkst, jo visas Dieva vēlmes automātiski piepildās — tāds ir esamības mehānisms —, bet viņš ir sociāla būtne un mīl izklaidēties, tāpēc pastāv cilvēku sabiedrība kā viņa līdzgaitnieki, ar ko veidot attiecības. Dievs var visu pilnībā kontrolēt, bet Viņš ļauj brīvi izvēlēties savu personību katram pašam, jo **izklaide** balstās uz **daudzveidību**. Tāpēc cilvēki visi ir dažādi. **Attiecības** starp cilvēkiem ir laimes avots. Cilvēks, kas neattīsta savu unikālo individuālo personību, patiesībā nepilda pienākumu.

Kā atklāt savu **unikālo** individuālo **personību**? Unikālas spējas ir ikvienam cilvēkam, bet, lai tās izpaustu, ir nepieciešamas zināšanas un mērķtiecīga prakse. Tas pats sākotnējais faktors, kas radīja cilvēku, kas viņu joprojām uztur un māca, dod cilvēkam zināšanas arī par kārtību savā pasaulē. Personiskas **attiecības** ar Dievu ir augstākais sava talanta pielietojums un **vislabākā prakse** tā izkopšanai. Saskarsmē ar augstāko pilnības etalonu izpaužas arī cilvēka individuālā **pilnība**.

Dieva **zināšanas** cilvēkam ir pieejamas no svētajiem **rakstiem** un svētajām **personībām**, kam ar Dievu ir personiskas attiecības. Grāmata balstās uz šīm Dieva zināšanām (sanskritā — vēda), pārformulējot tās atbilstoši mūsu laikam un apstākļiem. Cilvēku sabiedrību, kas balstās uz Dieva zināšanām, sauc arī par **vēdisku** sabiedrību. Sabiedrību, kas nebalstās uz dievišķām zināšanām, nevar uzskatīt par pilnvērtīgu civilizāciju.

Svarīgāko grāmatā izmantoto vārdu nozīmes ir dotas **glosārijā** (skaidrojošajā vārdnīcā) 14. nodaļā. To ieteicams izlasīt pilnībā, vai nu atsevišķi, vai paralēli ar pamattekstu. Lai uzdotu vēlamo par esošo, cilvēki bieži maina vārdu nozīmi, tāpēc tās nepieciešams fiksēt, lai saglabātu teksta jēgu. *Kursīvā* izcelto vārdu nozīme ir definēta 14. nodaļā, piemēram, *pastāvība* nav tas pats, kas parastā pastāvība. Ērtākai lietošanai, saīsināta terminu vārdnīca ir pievienota ieliktņī. Daži vārdi ir izcelti **trekni**, lai būtu vieglāk pārviētot skatienu pa tekstu.

12. nodaļā ir iekļauti **citētie panti** no svētajiem rakstiem. Tās sākumā ir arī skaidrojums par izmantoto **sanskrita** pierakstu. Tekstā norādes uz citātiem ir dotas iekavās aiz attiecīgajiem apgalvojumiem. Pats apgalvojums ir iekļauts arī grāmatas tekstā, tāpēc lasot nav nepieciešams pārlēgties, un 12. nodaļu ar pantiem, tulkojumiem un komentāriem var izlasīt pēc tam, salīdzināšanai. Citiem vārdiem, grāmatu paredzēts lasīt visu **pēc kārtas**, no vāka līdz vākam.

Kā atrast savu vietu pasaulē? Dzīvās būtnes ir iemiesotas **materiālajos ķermeņos**, tāpēc nejutas pilnībā brīvas. Materiālais ķermenis dabisko brīvību ierobežo. Šī grāmata ir paredzēta cilvēkiem, kas sevi vēl uzskata par ķermeni. Pareizi lietojot ķermeni, **brīvība** būtiski pieaug, un cilvēks **atdzīvojas**. Grāmatā ir apkopotas un izskaidrotas **zināšanas**, kas ļauj detalizēti atšifrēt “savu dabu”, “savu vietu” un “savus pienākumus”, saskaņā ar materiālās pasaules īpašībām. Pilnīga **brīvība** ir augstākais mērķis, ko sniedz tieši civilizācija. Aiz brīvības sākas **mīlestība**, bet tai šajā grāmatā mēs pieskarsimies tikai nedaudz. Cilvēku, kas pārzina civilizācijas principus, ir ļoti grūti piemūļot, un pats viņš būs labs kolēģis, ģimenes loceklis, skolotājs vai vadītājs. Cerams, ka šī grāmata būtiski paplašinās Jūsu iespēju robežas.

Daži secinājumi ir autora iegūti, apmeklējot seminārus, diskutējot ar svētām personībām, meditējot un analizējot Dieva dotos principus. Lai labāk izceltu **būtisko**, mazāk svarīgas detaļas daudzviet ir **izlaistas**. Viss ģeniālais ir vienkāršs. Ja cilvēku “pārbaro” ar informāciju, viņš to pārstāj uztvert, var pazaudēt **kopainu** un sākt jaukt **detaļas** ar **būtisko**. Grāmata ir ļoti koncentrēta. To var izlasīt ātri, un tā ir pietiekami maza, lai to varētu izlasīt **ikviens**, un atliktu vairāk laika **pārdomām**. Tomēr, mērķauditorija ir gudrākie. Tas nozīmē, ka teikumi ar sarežģītu struktūru un nozīmi ir atstāti tekstā, un lasītājam nāksies tos izlaist pēc savas gaumes. Grāmata aptver arī ezoteriskas tēmas un **pārdomas** ir tiešām **nepieciešamas**. Dziļākai satura izpratnei var izmantot sekojošu jogas metodi — uzdot sevi interesējošos **jautājumus** Dievam un pēc kāda laika saņemt atbildi. Svētie raksti, tādi kā Bhagavad-gīta un Šrīmad-Bhāgavatam, ir dzīvi un reaģē uz lasītāja jautājumiem ne tika caur grāmatas lappusēm, bet arī **dzīvē**.

Cerams, ka vēlāk tiks izveidota grāmata par varnāšramu ar daudziem **piemēriem** un **skaidrojumiem** plašam lasītāju lokam, bet pagaidām tas izrādījās nepraktiski, jo būtiskās domas pazustu pārlieku garos skaidrojumos. Autora mērķis bija pēc iespējas ātrāk izplatīt **amatzināšanas**, lai nekavējoties palīdzētu cilvēkiem, kas šaubās par dzīves jēgu. Četrus pamatprincipus nav grūti iegaumēt. Zinot tos, daudzi citi civilizācijas aspekti izriet kā loģiski secinājumi. Dažas koncepcijas, tādas kā pasaules uzbūve, ir pelnījušas atsevišķu grāmatu, un detalizēti šeit izskaidrotas netiek. Nesaprotamās vietas pirmajā lasījumā var izlaist, un atgriezties pie tām pēc papildu materiāla izpētes.

1. Civilizācijas priekšrocības

Varnāšramas mērķi.....	7
Salīdzinājums ar dzīvnieku pasauli.....	8
Salīdzinājums ar cilvēku radītām sistēmām.....	9
Salīdzinājums ar citām dievišķām sistēmām.....	11
Salīdzinājums ar sociāli-religiskām biedrībām.....	12
Vienotība daudzveidībā (individuāla pieeja).....	13
Zināšanas atbrīvo.....	16

Varnāšramas mērķi

Varnāšramas sistēma uzstāda mērķus ikvienam cilvēkam, jebkurā vecumā, atbilstoši viņa spējām un interesēm. Tas ļauj cilvēkiem kopumā sistemātiski sasniegt **četrus mērķus** — stabilitāti (*dharma*), materiālo labklājību (*artha*), piepildīt materiālās vēlmes (*kāma*), un atbrīvoties no visām ciešanām (*mokša*). Civilizācija ne tikai apmierina materiālās vajadzības, bet arī kalpo par svētīgu pamatu garīgajai praksei, kas realizē dzīvās būtnes augstāko spēju — *mīlestību*. Varnāšrama palīdz atklāt mīlestības iedīgļus ikvienā cilvēkā un pakāpeniski attīstīt tos. Mīlestība ir ikviena cilvēka galvenais resurss.

Varnāšramas sistēma nav paredzēta lai uzspiestu kādu mākslīgu dalījumu kastās pēc radniecības vai cita ārēja faktora. Klasifikācija notiek pēc paša cilvēka **īpašībām** un **darbības** (BG 4.13). Raksturs ir iedzimts, bet to var mainīt ar izglītību. Tāds iedalījums ir paredzēts, lai cilvēku sabiedrība pastāvētu mierā un pārticībā. No otras puses, varnāšrama nav pašmērķis, tā ir tikai līdzeklis. Ļoti pilnīgs, efektīvs līdzeklis, kas pakārtots augstākam mērķim — attīstīt cilvēkos mīlestību.

Bez garīgu mērķu esamības, varnāšrama zaudē savu nozīmi. Tā ļauj ērti apmierināt dabiskās vajadzības, lai paliktu vairāk laika garīgai praksei. **Garīgs** dzīves skatījums paredz, ka cilvēki uztver viens otru kā dzīvas būtnes, kas principā ir līdzvērtīgas, un savstarpēji vienotas. **Materiālistisks** dzīves skatījums, turpretī, paredz, ka cilvēkus analizē kā mašīnas, nedzīvus mehānismus ar ierobežotu vai nekādu brīvību, un, līdz ar to, bez kopīga mērķa. Materiālistiska iespaidā pieaug egoisms, cilvēki pārstāj sadarboties, un civilizācijas mērķi sasniegti netiek.

Salīdzinājums ar dzīvnieku pasauli

Gan cilvēki, gan dzīvnieki meklē **laimi**. Gan cilvēki, gan dzīvnieki ir iemiesoti materiālajos ķermeņos. Galvenā atšķirība ir **saprāts**, kurš cilvēkiem ir attīstīts, bet dzīvniekiem — nē. Nav tādas lietas kā cilvēka vai dzīvnieka (vai auga) *dvēsele*, visas dvēseles potenciāli ir vienādas un var atrasties jebkura tipa ķermenī (BG 2.22-24). *Materiālais ķermenis* dvēseli ierobežo un izolē no garīgās pasaules. Kamēr dvēsele lolo savtīgas vēlmes, viņu nevar laist plašākā sabiedrībā (garīgajā pasaulē).

Dievs vienādi rūpējas par visām dvēselēm (BG 9.29), bet dvēseles visas ir unikālas un izdara katra savu izvēli, tāpēc katrā gadījumā attiecības ir īpašas. Pārvarot grūtības, dvēseles **attīstās**. Dievs vēlas attīstīt visas dvēseles, lai tās būtu līdzvērtīgas viņam pēc īpašībām (BG 7.17,18), tāpēc noslogo viņas, katru atbilstoši viņas sasniegtajam apziņas līmenim.

Dzīvniekiem viss mūžs paiet, cīnoties ar ķermeniskām problēmām, t.i. **guļot, ēdot, vairojoties un sargājoties**. Tādējādi, cīnoties par izdzīvošanu, dzīvnieki attīstās. Cilvēkiem ir mazāk egoisma nekā dzīvniekiem, tāpēc Dievs viņiem ļauj ļoti viegli apmierināt ķermeniskās vajadzības. To konstatēja arī amerikāņu filozofs H.D.Toro savā galvenajā darbā “On Walden Pond”. Cilvēku uzdevums ir augt kā personībām, tāpēc viņu mūžs paiet, izkopjot **tīrību, līdzjūtību, askētismu un pastāvību (satjam)**.

Pieejas kritērijs civilizētai sabiedrībai ir cieņa pret citiem, tas ir minimālais nosacījums, lai cilvēks kļūtu par civilizētas sabiedrības locekli. **Cieņa** ir daļa no pirmā principa, *tīrības*. Tā nozīmē — atzīt, ka labais pastāv arī ārpus manis, un es neesmu ne vienīgais, ne svarīgākais. Cilvēki arī ir daļēji savtīgi, bet katram ir pienākums dalīties ar citiem kādā jomā. Tā ir tā joma, kurā cilvēks attīsta savas labās īpašības. Pēc rakstura un darbības cilvēkus iedala četrās profesionālajās grupās (**varNa**), kuru ietvaros cilvēks iziet, lielākais, četrus dažādus dzīves posmus (**āŠrama**). Visos posmos viņš ir vajadzīgs citiem, tāpēc pastāv pozitīva atgriezeniskā saite un sistēma dabiski motivē visus dalībniekus progresēt. Darbs ir viegls, un dalīties katram ir īpaši paredzēts ar to, kā viņam ir **daudz**, vai arī kas ir viegli pieejams vai atjaunojams. Viens strādājošs cilvēks var uzturēt vismaz desmit citus (kas viņam varbūt palīdz katrs savā jomā, piemēram, ar emocionālu atbalstu). Dievs tik un tā uztur visus, ieskaitot zvērus un augus (BG 15.17), kas nemaz apzināti nestrādā. Tomēr cilvēkiem, atšķirībā no zvēriem, viņa ieteiktā sistēma ir varnāšrama (BG 4.13). Dievs ir viegli pieejams saviem sekotājiem (BG 8.14-16), tādēļ cilvēkiem sasniegt Dievu ir daudz **vieglāk nekā zvēriem**. Sekošana varnāšramai ir viens no veidiem, kā tuvojties Dievam.

Katrs cilvēks ir nodrošināts ar visu viņam nepieciešamo, lai sasniegtu **pilnību**. Dabā trūkums nepastāv, un nav arī pamata bailēm, vienīgās patiesās briesmas ir nesaprast notiekošā jēgu un neizmantojot savas iespējas. Veiksmīgi izlietoto resursu vietā cilvēks arvien saņem **jaunus** — aizvien **vērtīgākus**, tāpēc trūkums nav iespējams. Katram ir brī-

va izvēle — nodoties slinkumam un nolaidībai, kas noved pie nožēlas, vai arī censties pildīt savu pienākumu, kas noved pie iekšēja miera un gandarījuma (BG 2.66). Civilizācijas ietvaros visi tiek pamazām atradināti no slinkuma, dodot pozitīvu alternatīvu, un tāpēc bauda labklājību. Cilvēki savu dzīvi var veidot apzināti, viņu brīvība var ievērojami pārsniegt dzīvnieku un augu brīvību.

Lai nodrošinātu augstu brīvības līmeni, nepieciešama noteikta sabiedrības organizācija. Zināma organizācija pastāv arī dzīvnieku vidū, bet cilvēku sabiedrībā tā ir kvalitatīvi citā līmenī. Ar ko cilvēku sabiedrība atšķiras? Dzīvniekus organizē **ēšana, gulešana, aizsardzība un vairošanās**. Dzīvajai būtnei ir jābūt pietiekami trulai, lai apmierinātos ar to vien. Šīs funkcijas pastāv arī cilvēku sabiedrībā, taču tām nav noteicoša loma. Dzīvnieku sabiedrībā sadarbība ir instinktīva, bet cilvēki sadarbojas brīvi un apzināti. Sadarbība ar citiem ir svarīgāka nekā vienkārši ķermeņa uzturēšana pie dzīvības. Izdzīvošana un veselība ir tikai palīg līdzekļi ceļā uz augstākiem mērķiem. Saprātīgo cilvēku sabiedrība dod principiāli augstāku laimi nekā maņu orgānu kairināšana. (Vēl augstāka laime ir **joga** jeb pastāvīgs kontakts ar Dievu.) Cilvēku sabiedrība balstās uz **tīrību, žēlsirdību, askētismu un pastāvību**. Civilizētā sabiedrībā par ķermeņa uzturēšanu praktiski nav jā rūpējas, tas notiek gandrīz automātiski. Cilvēks ir tuvāk Dievam, pateicoties zināšanām. Dažādiem dzīvniekiem dažādas ķermeņa funkcijas ir daudz pārākas par cilvēku (dzirde, tauste, redze, oža, garša, muskuļu spēks, ātrums, lokanība, izturība salā un karstumā, mehāniskā izturība, svars, spēja mainīt krāsu un formu u.c.). Cilvēka pārākums ir viņa **saprātā**. Saprāta funkcijas ir **gribasspēks** un **atmiņa**. Cilvēks spēj nospraust sev augstākus mērķus (ārpus ķermeniskas darbības). **Izglītība** ir process, kas cilvēku padara no divkājaina dzīvnieka par civilizētu. Izmantojot zināšanas par varnāšramu, Jūs varēsiet vismaz lokāli uzlabot savu dzīvi, bet pamazām arī visa sabiedrība kopumā varētu pacelties līdz cilvēciskam dzīves līmenim.

Salīdzinājums ar cilvēku radītām sistēmām

Pastāv dažādas cilvēku veidotas raksturu klasifikācijas un sevis pilnveidošanas sistēmas. Empīriskās sistēmas un metodes ir pieskaņotas konkrētajai **vietai, laikam un apstākļiem**. Zinātniekiem nav ne vajadzības, ne iespēju aptvert sabiedrības arī uz citām planētām, citos laikmetos un pat citos visumos. *Krišnam* tāda iespēja ir, visas pasaules visos esamības aspektos ir pilnībā atkarīgas no viņa. Viņa piedāvātā sistēma ir absolūti stabila un universāla, tā ir derīga visām cilvēku sabiedrībām visos visumos (un reizēm tiek attiecināta arī uz citām cilvēkveidīgām būtnēm). **Bhagavad-gītā** Krišna īsumā apraksta savu izveidoto sistēmu, un šajā grāmatā tā tiks atreferēta.

Varnāšrama var pastāvēt mūžīgi, jo tās pamats ir mūžīgs (Dievs). Pretstatā, cilvēku veidotās sistēmas parādās, pazūd un pārveidojas. Roma pastāvēja 1200 gadus. Varnāšrama pastāvēja pirms 5000 gadiem, tā pastāvēja pirms 2 miljoniem gadu (BG 4.1), tā pastāvēja arī iepriekšējā visumā (ŠB 3.9.43). Tā ir **mūžīga**, jo arī garīgajā pasaulē

(vĒkuNTha) un Dieva mājvietā (*goloka*) cilvēki mūžīgi dzīvo varnāšramas sistēmā, lai gan viņu kvalifikācija ir daudz augstāka par tām, kuras aprakstītas šajā grāmatā. Tas pierāda, ka varnāšramas sistēma ir pilnīga, nekad neapnik un neizsmel attīstības iespējas. Dieva uzturēta, tā ir pastāvējusi **vienmēr**, jau pirms materiālā visuma radīšanas. Arī nākotnē, pateicoties astroloģijai, var aprēķināt pat vēl nedzimušas personas raksturu un dzīves gaitu. Empīrisko metožu prognozēšanas spējas ir daudz mazākas.

Cilvēki, kas izveido raksturu klasifikācijas sistēmas, nekontrolē realitāti, tāpēc nevar uzņemties atbildību par savām izstrādēm. Šo sistēmu virzītāji faktiski neuzņemas nekādu atbildību par saviem sekotājiem, nedz arī par rezultātiem ko viņu teorijas izraisīs sabiedrībā. Krišna, turpretim, dod pilnīgas garantijas saviem sekotājiem (BG 9.22, BG 8.14-15, BG 18.46), un viņam ir vara nodrošināt visus esamības aspektus neierobežotam skaitam cilvēku. Tā kā pats Dievs garantē cilvēka iespējas **strādāt** (BG 2.47), atņemt darbu var tikai kāds, kurš ir varenāks par Dievu.

Tā kā varnāšrama ir paša Absolūta veidota, neviens būtisks aspekts vai faktors te nav izlaists. Empīriskās sistēmas koncentrējas tikai uz dažiem realitātes aspektiem, atstājot citus, tajā skaitā **būtiskus**, bez uzmanības. Atbilstoši rietumu zinātniskajai tradīcijai, tā var sniegt tikai **hipotēzes** un pagaidu rezultātus. Turpretī, austrumu zinātniskā metode ir stabila un dod absolūti precīzus rezultātus. Tāda starpība rodas tādēļ, ka austrumu metode uzklauša tikai īsto autoritāti, bet rietumu zinātniskā metode cenšas empīriski atsijāt labāko no dažādām **neautoritatīvām** teorijām.

Kā piemērus empīriskām **klasifikācijas** sistēmām var minēt: Sjūzanas Delindžeras (Dr. Susan Dellinger) **psihoģeometrijas** metode personāla atlasei (drsusan.net), **Maier-sas-Briggsas** tipu klasifikators (intraverts/ekstraverts, sensors/intuīts utml., en.wikipedia.org/wiki/Myers-Briggs_Type_Indicator), Lielais piecinieks (Big five) (en.wikipedia.org/wiki/Big_Five_personality_traits), **socionika** (angl. socionics). Maikls Geisens (Prof. Michael Geisen, ASV 2008. gada “tautas skolotājs”) klasificē studentus kā vi-
zuālos, kinestētiskos, muzikālos, sabiedriskos, introvertos, loģiskos un lingvistiskos.

Paši rietumu zinātnes pārstāvji kritizē empīriskās sistēmas, piemēram, Big_five, jo tā pat necenšas meklēt un skaidrot cēloņus un likumsakarības, bet tikai apkopo novērojumus ar statistiskām metodēm.

Varnāšramas sistēma raksturo cilvēka mērķus un pienākumus, gan visa mūža laikā (*varNa*), gan konkrētajā dzīves posmā (*āŠrama*). Tie ir svarīgāki faktori, nekā pārējoši emocionāli stāvokļi, kas reizēm ir tikai ārstējamas slimības (melanholisms). Pilnīgi visu materiālo īpašību pamats ir trīs *guNa-s*, tāpēc neviena cita klasifikācijas sistēma nevar būt tik būtiska un piemērota cilvēkam kā varnāšrama.

Cilvēki — sistēmu veidotāji nevar dot tādas garantijas savas misijas izvēlē kā Absolūts. Daži no viņiem paši jau ir miruši, viņu vārdi un personības izzudīs laika ritumā, bet Krišna, varnāšramas autors un uzturētājs nekad neizzudīs. Tā kā visa pasaule eksis-

tē viņa prātā, Dievs vienmēr būs **pieejams**. Viņš pats ir dzīvs un uztur savu sistēmu dzīvu.

Kā piemērus empīriskām **pašizaugsmes** sistēmām var minēt: **Sūvena Kovi** (Covey) septiņi ļoti rezultatīvu cilvēku paradumi, **Sūva Sibolda** (Siebold) 177 sīksta prāta (Mental Toughness) noslēpumi, **Antonija Robinsa** ātrās plānošanas metode (<http://training.tonyrobbins.com>), **anonīmo alkoholiķu** 12 soļu metode, E. Blavatskas **slepenā doktrīna** (kas vēlāk kļuva par pamatu fašisma izveidei).

Kaut arī šīs metodes dod lieliskus rezultātus atsevišķos gadījumos, tās nav universālas un visaptverošas. Bieži vien metodes autors vienkāršo mērķauditoriju tā, it kā viņa ieteikumi attiektos uz visiem. Viņš ir atradis kādu metodi, kas palīdz konkrētajā situācijā viņa praksē, bet ne vienmēr šī metode ir derīga arī citā situācijā. Piemēram, vai visiem vajag **vairāk naudas**? Nē, dažiem vajag mazāk naudas un mazāk atbildības, un tad viņi būs laimīgāki. Citiem vajag vairāk naudas un daudz vairāk atbildības, un tikai tad viņi būs laimīgi.

Varnāšrama nav pašpalīdzības sistēma. Kaut arī tā ir sociāla sistēma, progresa avots nav pati sabiedrība, progresa avots ir **Dievs**, kurš šo mijiedarbības sistēmu dažādos veidos manāmi un nemanāmi sponsorē. Visas labās rakstura īpašības piemīt sākotnējai personībai. Tieši vai netieši sadarbojoties ar Viņu (**joga**), arī cilvēki pamazām pārņem no viņa šīs labās īpašības (piemēram, gudrību, bagātību, skaistumu, dejot prasmi, runas mākslu utt.).

Salīdzinājums ar citām dievišķām sistēmām

Tā kā **vēdas** ir pastāvējušas vienmēr, daudzas cilvēku klasifikācijas sistēmas ir no tām atvasinātas un nekonkurē ar varnāšramu. Piemēram, **ajurvēda** analizē cilvēka ķermeni pēc trīs fizioloģiskajiem komponentiem (doša) — vatta, pitta, kapha. **Vatta** nodrošina kustību (tajā skaitā, informācijas) organismā, **pitta** nodrošina katabolismu jeb pārtikas un informācijas uzņemšanu, un **kapha** nodrošina anabolismu jeb sintēzi. Ja kāda no tām dominē, cilvēku sauc par attiecīgā tipa cilvēku. Šīs trīs došas raksturo tikai rupjo ķermeni un daļēji — prātu, bet cilvēkiem nepatīk, ja viņus analizē tikai kā nedzīvus mehānismus. Vēsturiski pārveidojoties caur grieķu medicīnu, rietumu pasaulē ajurvēdiskās došas ir nonākušas kā četri temperamenta tipi (attiecīgi **sangviniķis**, **holerīķis**, **flegmatīķis**, **melanholīķis**). Prakses ziņā, ajurvēda lielā mērā strādā ar 6 garšām, egoismu un rakstura īpašībām, ko tās izraisa (saldā—pieķeršanās, sāļā—alkatība, skābā—skaudība, rūgtā—skumjas, asā—dusmas, sūrā—bailes). Varnāšrama un ajurvēda ir dažādas vēdu daļas (sociālā zinātne un medicīna), un viena otru papildina.

Pazīstams Bhagavad-gītas sekotājs ir **Veins Daiers** (Wayne W. Dyer): “Ikvienai problēmai ir garīgs risinājums”. Viņa semināri un grāmatas ir drīzāk vēdu turpinājums nekā pretstats, adaptēts rietumu cilvēkiem. Citi pazīstami Bhagavad-gītas sekotāji ir A.

Einšteins, amerikāņu transcendentālisti (Ralfs Valdo Emersons, Henrijs Deivids Toro), Radživs Gandhi (nevardarbīgā pretošanās). Viņu filozofiskajiem uzskatiem ir autoritatīvas saknes, lielākā vai mazākā mērā tie atspoguļo Krišnas mācību, bet tie nav pilnībā integrēti ar vēdām.

Latvijā civilizācija pastāvēja vēl pirms kristietības ienākšanas. Lāčplēsis jau pirms vācu bruņinieku atpeldēšanas runāja ar dieviem un kopā ar Koknesi devās uz Burtnieku pili studēt svētos rakstus. Gan **dievturība**, gan **kristietība** var aizvest cilvēku pie Dieva, bet neviena reliģija nevar aizliegt cilvēkam nonākt pie Dieva, jo Dievs kā absolūts ir visur. Tā kā lielākā daļa mūsdienu cilvēku neseko ne dievturības, ne kristietības principiem, universāli civilizācijas principi ir ļoti vajadzīgi, lai atjaunotu saskaņu sabiedrībā. Savus svētos rakstus latvieši sen ir nozaudējuši (nogrīma Burtnieku ezerā?), tāpēc nepieciešams zināšanas importēt no jauna. Dievturība sastāv vairāk no sentimentiem nekā konkrētām zināšanām, tāpēc to ir grūti analizēt. Mūsdienu akadēmiskā izglītība, savukārt, nedod garīgu gandarījumu, jo neiziet ārpus prāta darbības sfēras. **Vēdiskās** zināšanas aptver gan praksi, gan teoriju, gan garu, gan matēriju, tāpēc var pilnībā apmierināt visas cilvēku vajadzības. Šī grāmata balstās uz avotiem, kas ir senāki pat par Bībeļi.

Šī grāmata cenšas loģiski izskaidrot cilvēku iekšējo pasauli, bet neievieš nekādus jaunus vai papildus likumus, noteikumus vai pienākumus. Pasaule **vienmēr** ir pastāvējusi pēc Dieva likumiem. Dievs ir absolūts, visaptverošā sākotnējā personība, kuras ietvaros jebkad jebkas ir noticis. Atšķirības ir tikai cilvēku apziņā: ja viņi Dievu izstumj no sava pasaules redzējuma, tad viņiem sākas problēmas, jo Dievam nepatīk, ka viņu izstumj no spēles — spēles, kura sākotnēji bija **viņa** ideja, kuru viņš īsteno par saviem **līdzekļiem**, un kuru viņš vienmēr arī **kontrolē**. Jūsu rokās tagad ir grāmata, kas īsi un precīzi formulē cilvēku sabiedrības uzbūves un darbības principus. Izlasot to, pasaules kārtība nemainīsies, bet Jūsu dzīve gan var radikāli mainīties, ja, uzzinājis spēles noteikumus, ar labāku izpratni par realitāti, Jūs sāksiet izmantot jaunatklātās iespējas.

Salīdzinājums ar sociāli-religiskām biedrībām

Dažas civilizācijai līdzīgas kopienas tiek radītas ap spēcīgām personībām. Tādas ir San Mjung Mūna izveidotā “Unificaton church” (mūnisti), Vladimira Megrē (“Krievijas skanošie ciedri”, Anastāsija) ekociemati, Sai Babas sekotāju starptautiskā organizācija (Sathya Sai International Organization). Šīs organizācijas ir ļoti veiksmīgas komerciāli, bet nav viņu par to locekļu garīgo progresu.

Biedrību locekļi paliek **ķermeniskās** dzīves izpratnes līmenī. Visos trīs piemēros attiecīgo sabiedrību ietvaros ģimenes laime skaitās būtiska. Bet faktiski laime no dzimumdzīves (un jebkura jutekliska laime) vienmēr ir ierobežota. Bezgalīga laime var būt tikai saskarsmē ar **bezgalīgo**. Matērija ir bezgalīga, bet tā nav laimes avots. Tas pie-

rāda, ka attiecīgo kustību ideologi nekad nav bijuši saskarsmē ar neko vairāk kā matēriju. Cilvēki, kas tiecas uz augstāku laimi, viegli atsakās no dzimumdzīves.

Fiziskais ķermenis nav cilvēka esamības svarīgākā sastāvdaļa. Fizisko ķermeni ārstē ar pareizu ēdienu un dienas režīmu. Komunicējot, cilvēki pamatā saskaras viens ar otra iekšējo pasauli (prātu), kas ir svarīgāka. Attīstot kalpošanas attieksmi, cilvēki atbrīvojas no egoisma, kas ir materiālo ciešanu avots. Bet patiesā cilvēka identitāte ir garīgā dvēsele, kura nekad nemainās (BG 2.25), un cieš no saskarsmes ar pārejošo matēriju. Bez **attiecībām** ar Dievu nav iespējams nonākt garīgajā pasaulē. Cilvēku radīto biedrību centrā ir to dibinātāji-cilvēki, bet dievišķās varnāšramas centrā ir tās izveidotājs-Dievs. Paliekot matērijā, ciešanas nevar izbeigt pilnībā, bet varnāšramas sistēma ir paredzēta, lai novestu dvēseli garīgajā pasaulē (*vĒkuNTha*), kur ciešanu nav. Varnāšramas ietvaros starp cilvēkiem un Dievu veidojas tādas pat attiecības, kādas tās ir garīgajā pasaulē.

Cita biedrību atšķirība no varnāšramas ir to **pārejošais** raksturs. Pēc līdera nāves, biedrības zaudē iepriekšējo formu un ietekmi. Turpretī, varnāšramas uzturētājs nevar pazust principā (jo tad izzustu visa realitāte), Varnāšramas nozīme nekad nemazinās.

Vienotība daudzveidībā (individuāla pieeja)

Laime ir kopīgs resurss un tiek kultivēta **mijiedarbībā**. Individuāli var praktizēt tikai attīrīšanos. Egoisms saindē komunikāciju un pārvērš saskarsmi no laimi radošas laimi postošā. Nododoties dēmoniskai vadībai, cilvēki tiek uztrenēti sagādāt citiem sāpes, viņi to dara pat neapzināti. Tāpēc ir nepieciešama **iekšēja attīrīšanās**, lai varētu kļūt par daļu no sabiedrības.

Daudzveidība nav slikta, tā ir baudas pamats. Kura ir jūsu mīļākā krāsa, mīļākā dziesma un mīļākais ēdiens? Bet vai jūs būsiet laimīgs, ja viss būs jūsu mīļākajā krāsā, skanēs tikai jūsu mīļākā dziesma, un katru dienu galdā būs viens un tas pats mīļākais ēdiens? Dažādība ir baudas pamats. Lai realizētu savu vēlmi baudīt, Dievs rada dažādību, tādējādi Dieva vēlme baudīt ir radīšanas dziļākais **cēlonis**, un Dieva bauda ir esamības **augstākais mērķis**. Dievs rada dažādību, izvēršot no sevis atsevišķas apakšpersonības, un rada dažādas pasaules, kurās ar šīm savām daļām izspēlē dažādas lomas. Laiks ir līdzeklis, ar ko Dievs liek visam darboties. Šīm atsevišķajām dzīvajām būtnēm — Dieva daļām tiek dota izvēles brīvība. Bezgalīgajam ir vajadzīga bezgalīga dažādība, tāpēc dzīvo būtni, un pat pasauli, ir bezgalīgi daudz. Dievs pavada katru dzīvo būtni kā virsdvēsele jeb **sirdsapziņa**, novēro un novērtē tās izvēli, dodot dzīvajai būtni laimi vai ciešanas, lai tā attīstītos par interesantu personību. No vadības teorijas ir zināms, ka cilvēks karjeras ceļā vadās pēc mērāmiem kritērijiem: algas, dienesta pakāpes, publikāciju skaita. Būdams labs vadītājs, Dievs cilvēkiem dod varnāšramas sistēmu ar skaidriem **kritērijiem**, pēc kā ikvienam sekot savai attīstībai (vecums / bagātība / vara / zināšanas, skat. nodaļu par *varNām*). Cits vadības aspekts ir tāds, ka cilvēks dara to, par ko viņu atalgo, un nedara to, par ko soda. Laime un ciešanas ir Dieva instrumenti, un

nepastāv atrauti no Dieva. Valsts likumi dažreiz var strādāt vai nestrādāt, atkarībā no tā, cik viņi atbilst Dieva likumiem, bet Dieva likumi **vienmēr** strādā. Tādējādi, sava pienākuma izpilde attiecībā pret Dievu ir augstākā sasniedzamā laime.

Dažādu raksturu cilvēkiem dažādos mūža posmos ir dažādi pienākumi, bet **darbība** vienmēr ir labāka par pasivitāti (BG 2.47). Mēs jeb dzīvās būtnes esam pārākas par materiālu (BG 7.5). Dzīvajai būtnei ir jāattīstās. Varnāšrama neparedz ne rutīnu, ne stagnāciju, ikvienam raksturam un dzīves etapam tiek doti mērķi, kas ir izaicinoši, bet sasniedzami. Dievam ir vajadzīgi sava līmeņa kompanjoni, nobriedušas personības (BG 10.4-5). Viņš no mums sagaida ļoti daudz. Viņš arī nodrošina visu, kas mums vajadzīgs. Tāpēc saikne ar Dievu ir augstākā darbības meistarība (BG 2.50).

Pasaulē viss ir vienots. Izmantojot kontaktu ar realitāti (jogu), jūs variet veikt visas pūles vienam darbam, bet no citiem saņemt visu, kas jums nepieciešams. Līdzīgi kā jūs daudz ko **sagaidāt** no citiem, citi no jums arī daudz ko sagaida. Savstarpējais atbalsts ļoti palīdz. Piemēram: skatītājs maksā sportistiem, lai viņi sporto ar tādu meistarību, kāda viņam pašam nav sasniedzama; vēlētājs balso par politiķiem, kas uztur kārtību valstī, kaut arī pats viņš to nespētu; lasītājs pērk žurnālus, kuros viņam svarīgā informācija ir sagatavota viegli uztveramā veidā, bet pats viņš to nespētu savākt. Izpildītāji šādu atbalstu skaidri jūt. Cilvēks, kuram mērķa nav, vai arī viņš šo mērķi neatklāj, vai arī viņa mērķis atņemtu laimi citiem, atbalstu nesaņem. Dieva un/jeb sabiedrības atbalsts var būt daudzkārt varenāks par paša cilvēka resursiem, tāpēc daudz vieglāk gūt panākumus būs tam, kura mērķis saskan ar citu interesēm, viņš šo mērķi ir skaidri formulējis un pie tā strādā.

No otras puses, lepnums noved cilvēku **izolācijā**. Cilvēks, kas māna pats sevi, nespēj efektīvi izmantot esošos resursus. Lepnums viņam pašam izmaksā dārgi. Cilvēks var dzīvot bezmērķīgi, veikt visu savu uzmanību vienam mērķim, vai arī censties sasniegt daudzus mērķus reizē. Dzīvojot bezmērķīgi, cilvēks tērē gan savus iekšējos resursus, gan ārējos. Tāds viņš nevienam nav vajadzīgs. Viņa saprāts nestrādā. Neizlēmīgā cilvēka resursi tiek pārdalīti saprātīgajiem. Uzmanības **sadalīšana** arī padara centienus mazāk efektīvus. Lai varētu savu darbu darīt ar nedalītu uzmanību, cilvēkiem ir jāmacās palauties vienam uz otru. Sabiedrībai kopumā ir izdevīga darba dalīšana, kas ir civilizācijas formālais aspekts. Pareizi organizēta, tā ir nevis šķiru cīņa, bet gan šķiru **sadarbība**.

Civilizētā valstī dažādu sociālo un profesionālo grupu intereses nesaduras. Dievs kā augstākais mērķis, visa avots un augstākā autoritāte nodrošina, ka viņa sabiedriski-profesionālā sistēma ir harmoniska. Tajā cilvēki tiek sakombinēti gan savā starpā, gan ar citām Dieva enerģijām (dabas spēkiem), tā, ka viņi ne tikai **netraucē** viens otram, bet kļūst viens otram **vajadzīgi**. Dažādu raksturu un interešu cilvēki papildina viens otru dabiskā veidā — ideāla darba dalīšana. Katrs dara to, ko viņš ir motivēts darīt. Savs īstais darbs nekad neapnik. Varnāšramas ietvaros cilvēks var strādāt savu darbu ar pilnu

atdevi un justies pasargāts, jo viņa vajadzības ar to tiek apmierinātas. Viņam nav jāraižējas par traucēkļiem, kuri novērstu uzmanību no darba. Tas garantē gan lielisku materiālo rezultātu, gan emocionālu apmierinājumu. Varnāšrama apvieno dažādas dabas cilvēkus savstarpēji izdevīgā sistēmā, nelaužot cilvēku individuālo dabu.

Katra dzīvā būtne ir daļiņa no Dieva, un katrai viņai ir kaut kas tāds, kas citiem ir vajadzīgs. Zināt to un izmantot ir patīkami. Cilvēks varēs strādāt ar pilnu atdevi un bez raizēm tikai tad, ja viņš zin, ka viņam ir sava vieta pasaulē, un viņš ir citiem vajadzīgs. Ir patīkami zināt, ka tu esi citiem vajadzīgs. Varnāšramas sistēma pārveido neliešus par tīrām personībām, iesaistot lietderīgā darbā. Tās ietvaros katrs atrodas savā vietā un dara savu darbu. Sanskritā to sauc par dharmu jeb kārtību, tāpēc varnāšramas sistēmu sauc arī par *sanātana dharmu* jeb **mūžīgo kārtību**. Sava pienākuma izpilde ir augstākā laime, kuru var sasniegt dzīvā būtne. Tāpēc, sava pienākuma studēšana ir drošākais ceļš uz laimi. To jums palīdzēs sasniegt arī šī grāmata.

Katram cilvēkam ir sava iekšējā pasaule. Ieiet cita iekšējā pasaulē daudzi baidās, par tādiem saka, ka viņi ir slikti klausītāji. Faktiski viņus ierobežo zināšanu trūkums. Ja cilvēks ir **augstprātīgs** un neveido dialogu ar citiem un/jeb Dievu, viņš savā izolācijā jūtas **vientuļš**. Emociju apmaiņa prātam ir vajadzīga kā ķermenim ēdiens, tomēr, neprasmīgi ēdot, var arī saindēties. Civilizācija nosaka ētikas principus, pēc kuriem saskarsme ir abpusēji svētīga. Prasme klausīties ir ļoti vērtīga (jā, arī naudas izteiksmē). Otru cilvēku ir vieglāk izprast, ja eksistē šāda atskaites sistēma. Izpratne par cilvēka sociālo un profesionālo stāvokli ļauj saprast viņa intereses, vajadzības un iespējas. Trīs īpašības (gunas) — *pastāvība*, *kaislība* un *tumsība* ir galvenais faktors, kas nosaka cilvēka materiālo dabu. Varnāšrama iesaka cilvēkam piemērotu profesiju un, līdz ar to, dzīvesveidu, balstoties uz šīm īpašībām.

Vienojošais faktors sabiedrībā ir inteliģence (skolotāji). Nevienas citas profesijas pārstāvji nespēj sabiedrību **saliedēt**, vismaz ne ilgstoši. Tikai pateicoties skolotājiem, sabiedrība darbojas kā vienots veselums. Civilizācija brūk tad, ja uzkrājas pārāk daudz egoisma un cilvēki pārstāj dalīties ar citiem, pirmām kārtām — skolotāji pārstāj dalīties ar zināšanām. Visas dzīvās būtnes ir vienotas, bet to redz tikai mierīgs cilvēks ar garīgu pieredzi. Parasti cilvēki daudz grēko, tāpēc pastāvīgi ir satraukti un pat neaizdomājas par to, ka ir nonākuši matērijā.

Varnāšramas sistēma ir izveidota tā, lai visi varētu atbrīvoties no nepatīkamā matērijas iespaida. Vienkāršs veids, kā to sasniegt, ir nodoties darbam (BG 2.66). Rietumu psihologi (Mihajs Čiksentmihaji) to sauc par **iedvesmotu** stāvokli (angliski “flow state”, krieviski “кыраж”). Lai sasniegtu šādu stāvokli, cilvēkam ir jājūtas droši (aizsargātam), jābūt pietiekami kompetentam, darbam jābūt sistemātiski organizētam, ar skaidriem mērķiem, labu atgriezenisko saiti, jābūt pietiekamai daudzveidībai u.c. Varnāšrama nodrošina visus šos faktoros visu veidu cilvēkiem. Vienalga, cik zema ir cilvēka kvalifikācija, visos gadījumos pastāv viņam piemēroti pienākumi, kurus pildot, viņš atbrīvojas no ciešanām un kļūst pilnīgi laimīgs. Cerams, ka ar šo grāmatu būs pietiekami,

lai jūs atrastu savu ceļu. Pat noziedznieki progresē, nonākot civilizētā sabiedrībā. Dievs nokārto to, lai civilizētas sabiedrības locekļi rūpētos viens par otru katrs savā veidā. Viņa varnāšramas sistēma ļauj apiet nedzīvās matērijas īpašības un maksimāli izmantot cilvēka garīgo potenciālu, kas ir neizsmeļams.

Zināšanas atbrīvo

Veiksme nav atkarīga no citiem cilvēkiem, tikai no tā, cik pilnīgi katrs izmanto pats savus resursus. Darba rezultāts nav tiešā veidā atkarīgs no darītāja, tāpēc par to nav vērts uztraukties, bet pūliņi gan ir atkarīgi, tāpēc mieru var sasniegt tikai tas, kurš ir darījis visu labāko, kas viņa spēkos, neatkarīgi no rezultāta. Sava pienākuma izpilde ir augstākais gandarījums. Cilvēka pienākums ir — **censties**, atalgojums ir Dieva ziņā. Tie, kas ir iepazinūši Dievu, saprot, ka viņu principā nevar nedz piemānīt, nedz arī apzagt, bet viņu var diezgan viegli **iepriecināt**, pildot savu pienākumu (SB 1.2.13), un atalgojums ir neierobežots. Tāpēc ir tik svarīgi saprast savu pienākumu, jo cita pienākuma izpilde nedod ne mieru, ne gandarījumu (BG 3.35). Tikai nobriedušas personības pašas apzināti meklē savu patieso (iedzimto, Dieva doto) misiju.

Kamēr cilvēks cenšas spēlēt sev nepiemērotu lomu, viņš uz to zaudē ļoti daudz enerģijas, turklāt, mānīdams citus, viņš pats pastāvīgi atrodas ilūzijā un ir viegli piemulļojams. Tāpēc dažādi autori iesaka “būt pašam par sevi” (angl. “be yourself”), bet reti kurš spēj paskaidrot, ko tas nozīmē. Šajā grāmatā jūs uzzināsiet, kādas ir pamatkategorijas, kurās Dievs iedala cilvēkus pēc īpašībām, un, kā viņš tiem iesaka dzīvot saskaņā ar savu dabu. Zināšanas par profesiju tipiem un cilvēku stāvokli sabiedrībā palīdz labāk saprast sevi. Tās palīdz labāk saprast arī vienam otru.

Dzīvās būtnes saņem ķermeņus atbilstoši savām vēlmēm un nopelniem. Dievs neklūdās. Ja kāds ir saņēmis cilvēka ķermeni, tad viņam ir cilvēka cienīgas **vēlmes**, tās varbūt vēl tikai jāatklāj. Kad cilvēks ir atklājis savu **sapni**, viņš tam var sekot. Varnāšrama ir sistēma, kuras ietvaros cilvēku sapņi piepildās.

Nekāds svešs mūžs, ne žurnālos, ne filmās, nevar būt tik interesants, pamācošs un gandarījumu nesošs, kā pašam **sava dzīve**. Tikai retajiem ir neskaidra priekšnojauta par to, ko Dievs no viņiem sagaida, un ko viņi varētu sasniegt, ja pilnībā izmantotu savu dabu. Centieni mainīt sevi var izrādīties sāpīgi un pat neveiksmīgi, ja cilvēks vispirms nepacenšas sevi pareizi **saprast**. Civilizācija dod vienkāršu sistēmu, kurā ikviens var atrast savu vietu un progresēt pakāpeniski, atbilstoši savam patreizējam līmenim. Tikai dezinformēti cilvēki ļaujas, lai nekompetenti tā sauktie “vadītāji” viņus izmanto, neņemot vērā viņu faktiskās spējas. Laba vadītāja pienākums ir atklāt un attīstīt padotajos labās īpašības. Visiem nav jādara visi darbi, tāds iespaids rodas tikai tad, ja **trūkst** kāda no sabiedrības daļām. Pilnvērtīgā sabiedrībā ir jābūt **visu** motivācijas tipu un visu sociālo statusu cilvēkiem. Varnāšrama ir izvedota tā, lai 100% cilvēku varētu veltīt 100%

enerģijas savas misijas izpildei, un lai sabiedrība kopumā, un līdz ar to arī — katrs atsevišķi, cilvēki maksimāli efektīvi sasniegtu augstāk minētos četrus mērķus.

Sava pienākuma zināšana ļauj nezaudēt laiku uz liekām darbībām. Nav nepieciešams izvīrēt un pārbaudīt nebeidzamas **hipotēzes**, lai atklātu pagaidām labāko no tām, nepieciešams ir pārbaudīt tikai vienu — svētajos rakstos sev priekšrakstītos pienākumus, un ir arī pieejamas vadlīnijas, kā to vislabāk izdarīt.

Visu, kas notiek pasaulē, regulē Dievs (ISO 1). Dievs vienmēr dod iespējas cilvēkam pildīt savu pienākumu (BG 2.47). Cilvēks ir diezgan brīvs sava pienākuma izpildē, nav atkarīgs no citiem, tikai no savas neziņas. Reāli aiz ikviena cilvēka stāv Dievs, un pat visbriesmīgākie dēmoni var rīkoties tikai ar Dieva sankciju. Viss, kas ir nepieciešams patiesā pienākuma izpildei (kas parasti sevī ietver arī izdzīvošanu), cilvēkam tiek nodrošināts automātiski.

Cilvēkam nav brīvības ne pagātnē, ne nākotnē. Visa viņa brīvība, t.i. izvēles iespējas, atrodas **tagadnē**. Rīcība ir iespējama tikai tagadnē. Tas, kuram izdodas pārņest savu uzmanību uz tekošo laiku, vietu un apstākļiem, iegūst lielāku brīvību, viņa darbības kļūst efektīvas. Rīkojoties saskaņā ar kļūdainu izpratni, savukārt, darbības arī iznāc kļūdainas un nenēs iecerēto rezultātu. Izmantojot cilvēku motivācijas un sociālā stāvokļa iedalījumu četrās reiz četrās kategorijās, kļūst daudz vieglāk noorientēties situācijā un saskatīt savas reālās iespējas.

Latviešus daudzina kā skaudīgu tautu, bet tam var būt arī pilnīgi pozitīvs iemesls. Kādam nav vienaldzīgs viņu garīgais progress, un kāds pie tā strādā. Dievs ir klāt visu dzīvo būtņu sirdīs, tāpēc Dieva attieksme pret jums diezgan labi parādās caur apkārtējiem cilvēkiem kā viņu attieksme. Neviens negribēs atbalstīt grēcinieku viņa postošajos darbos, bet visi labprāt atbalstīs to, kas pilda savu **pienākumu**. Pat ienaidnieki tādu cilvēku ciena. Tāpēc vienīgā problēma sabiedrībā varētu būt tas, ka cilvēki nezin savu pienākumu, nepilda to, un paši no tā arī cieš.

2. Materiālās pasaules uzbūves un darbības principi

Trīs matērijas īpašības...19
Visuma radīšana...20
Ego...25
Saprāts un prāts...27
Trigunas ietekme uz cilvēka raksturu...28
Prakse un izaugsme...30

Trīs matērijas īpašības

Šajā nodaļā ir aprakstīti materiālie faktori, kas izraisa cilvēku raksturu dažādību.

Ja jums ir grūti iedomāties, ka zeme ir plakana, mēness un saule — apdzīvoti, ka kalni var lidot, ka cilvēks var iztikt bez miega un ēšanas, ka reinkarnācijas procesā bērni var izvēlēties sev vecākus, un zvēri ar cilvēkiem reiz sarunājās, tad šo nodaļu būs ļoti grūti pieņemt, tad labāk atlikt tās lasīšanu uz pašām beigām. Tā vietā var pieņemt, ka *pastāvība*, *kaislība* un *tumsība* ir trīs abstrakti apzīmējumi bez asociācijām. Pārējās grāmatas nodaļas ir sastādītas tā, lai būtu saprotamas arī uz rietumu izglītības bāzes, nenēšoties izskaidrot visu vēdisko pasaules uztveri.

Bet cilvēki ar vēlmi paplašināt savu redzesloku novērtēs šeit aprakstīto (vēdās doto) metafiziku, jo cēloņu zināšana palīdz izprast sekas.

Šajā pasaulē dzīvas (garīgas) ir tikai dvēseles un Dieva Vārds (BG 7.5). Kas ir dvēsele, to gandrīz neviens nezina (BG 2.29). Nerunājot par to, ka cilvēki nezina sava laulātā drauga dvēseli, viņi nezina arī paši sevi, pat ne aptuveni. Lielākā daļa sevi uzskata par daļu no nedzīvās matērijas.

Kas ir **gars** un kas ir **matērija**?

Visu pastāvošo var nosaukt vienā vārdā par **absolūtu**. Tas sevī ietver arī visu iespējamo un iedomājamo. Dažādus absolūta aspektus sauc par viņa enerģijām. Visas Absolūta enerģijas var iedalīt dzīvajās un nedzīvajās jeb aktīvajās un pasīvajās. Viss, ko mēs redzam, dzirdam, saojam, sagaršojam un aptaustām, kā arī gandrīz viss, par ko mēs domājam un, uz ko tiecamies, ir nedzīvas enerģijas (BG 7.4). **Garu** un **matēriju** var definēt attiecīgi kā **aktīvo** un **pasīvo** enerģiju. Tikai garam ir izvēles brīvība, spēja rīkoties spontāni un pārsteigt, matērija ir pilnībā pakļauta likumiem un var tikai atspoguļot dzīvās enerģijas izdarīto izvēli.

Atšķirībā no garīgās enerģijas, matērija atrodas **laika** ietekmē (SB 3.26.17). Laika ietekmē tā sadalās it kā nerasniedzamajā (**pagātnē**), it kā sasniedzamajā (**nākotnē**) un patiesi sasniedzamajā (**tagadnē**). Tādējādi laika ietekmē izpaužas trīs matērijas īpašības: *tumsība*, *kaislība* un *pastāvība*. Viss, kas vairs nav sasniedzams, ir *tumsībā*, viss, kas vēl nav sasniedzams, ir *kaislībā* un pieejamā realitāte ir *pastāvībā*.

Nekad matērijai nav bijusi kāda cita īpašība, un nekad arī neparādīsies. Visas materiālās izpausmes ir veidotas tikai no šīm trīs īpašībām. Sanskritā tās attiecīgi sauc *tamas* (tumsība), *raḡas* (kaislība) un *sattva* (pastāvība), bet visas kopā — *tri guNa*, latviskojot — **triguna**. Visas mums zināmās un nezināmās matērijas īpašības var raksturot ar šīm **trīs**. Vārds “*guna*” sanskritā nozīme “virve”. Dzīvās būtnes, kas **brīvas** no matērijas, sauc “*mukta*”, bet **saistītās** — “*baddha*”.

Tā kā matērijā iemiesotās dzīvās būtnes uzskata sevi par ķermeņiem, viņas nonāk trīs matērijas īpašību ietekmē. **Pastāvība** ir vistīrākā, tā atbrīvo dzīvo būtni no grēcīgas darbības, bet izraisa atkarību no laimes un zināšanām. **Kaislībai** raksturīga milzu pieķeršanās un alkas, tā piesaista materiālai darbībai. **Tumsība** rodas no neziņas, tā maldina dzīvo būtni un notur neprāta, laiskuma un miega varā. (BG 14.6-8.) No šīs ietekmes var **atbrīvoties** (BG 2.45), kas ir viens no četriem varnāšramas sasniegumiem (*mokṣa puruṣārtha*).

Rietumu zinātnes (fizika un ķīmija) pēta **tikai matēriju**, turklāt ļoti ierobežotā izpratnē, bez cēloņu konteksta. Cēloni var radīt tikai dzīva apziņa ar izvēles brīvību, kuru rietumu zinātne neatzīst. **Vēdas** arī apraksta matēriju, bet kā sekas (*asat*) gara (dzīvās enerģijas, cēloņa, *sat*) darbībai. Katrai iemiesotajai dzīvajai būtnei tiek piešķirta ietekmes sfēra — ķermenis (*kṣētra*). Materiālo ķermeņu uzbūve ir aprakstīta nākošajā apakšnodalā.

Ārpus **matērijas** pastāv **garīgā valstība**. Garīgajā valstībā ne pagātne, ne nākotne nav nerasniedzamas (līdzīgs efekts izpaužas kvantu skaitļošanā, kur aprēķini ir atgriezeniski), tāpēc var uzskatīt, ka tur pastāv tikai tagadne. Dzīvais var pastāvēt tikai tagadnē, jo tikai tagadnē var izpaust izvēles brīvību, kas ir dzīvības pamatfunkcija. Viss, kas atrodas pagātnē un viss, kas atrodas nākotnē, ir matērija.

Visuma radišana

Pati par sevi matērija ir absolūti **homogēna**, nediferenciēta, bez īpašībām un struktūras. Šādā neizpaustā stāvoklī to sauc “**pradhāna**”. Radišanas laikā apziņas ietekmē tā sadalās **atomos** (SB 3.20.12-13). *Triguna* izpaužas tikai dzīvības spēka ietekmē, jo pati par sevi matērija ir pilnīgi inerta.

Matērijas sadalīšanu **atomos** veic Dievs. To sauc par vispārīgo radišanu (*kalpa*). Pēc tam, dzīvās būtnes no atomiem kaut ko veido atbilstoši savām vēlmēm un spējām. To sauc par specifisko radišanu (*vikalpa*).

Tīrākā izpaustā matērijas forma ir *ḷitta* jeb **apziņa**. Kad kāda no dzīvajām būtņēm pievērs uzmanību matērijai, nonākusi uzmanības lokā, matērija kļūst izpausta. Viss uz-
tveramais pastāv apziņā. Tīra apziņa ir brīva no ego. Pataṅgali yoga-sūtras apraksta ap-
ziņas attīrīšanu no lietām, kuras mēs tagad iepazīsim.

pradhāna → ḷitta → ahaMkāra

Pirmais radītais elements (atomu veids) ir **ego** (sanskritā *ahaMkāra*). Krišnaītu lite-
ratūrā to sauc par “viltus ego”, bet burtisks tulkojums drīzāk ir “identitātes radītājs”. Tā
funkcija ir **izolēt** matērijā iemiesoto dzīvo būtņi no visa cita dzīvā un ierobežot apziņu
matērijā. Šajā grāmatā to sauksim par vienkārši “**ego**”.

Kad Dievs rada materiālo pasauli, tad trīs materiālās dabas īpašību (pastāvības, kais-
lības, tumsības) ietekmē **ego** attīstās attiecīgi par **prātu**, **saprātu** un maņu objektiem
līdz ar maņu orgāniem (SB 2.5.24-31). Pieci maņu objekti ir **skaņa**, **pieskāriens**, **vei-
dols**, **garša** un **smarža**. Maņu orgāni ir **dzirde**, **tauste**, **redze**, **garša** un **oža**. Tagad mēs
jau tuvojamies rietumu empīriskajai zinātnei pazīstamām lietām. Patiesībā visa pasaule
pastāv Dieva apziņā. Matērija ir pārklājums, kas neļauj uztvert sākotnējo avotu. Mate-
riālie jutekļi ierobežo augstākās realitātes uztveri, tāpēc ar empīriskām metodēm nekad
nevarēs izpētīt pasaules uzbūvi. To var uzzināt vienīgi no autoritātes, kurš pats ir pabi-
jis ārpus matērijas, tāds kā Nārada Muni.

Visi citi atomi ir transformēts **ego** ar papildus iezīmēm. Visa izpaustā matērija sastāv
no ego elementa, tāpēc var teikt, ka no dzīvās būtnes viedokļa tā visa ir “netīra”, jo blo-
ķē dzīvības pamatfunkcijas (**brīvību**, **laimi**, **zināšanas**, **attiecības**). Ego elements ir ro-
bežšķirtne starp garīgo un materiālo, dzīvo un nedzīvo. Tā kā visas izpaustās matērijas
formas sastāv tikai un vienīgi no ego, ego ir vienīgais ciešanu cēlonis. BG 7.5 aplieci-
na, ka dzīvās būtnes ir pārākas par matēriju, un skaidri norobežo tās no matērijas, drī-
zāk pat pretstata. Iepriekšējā Bhagavad-gītas pantā (BG 7.4) ir uzskaitīti **astoņi** atomu
veidi, no kā sastāv matērija.

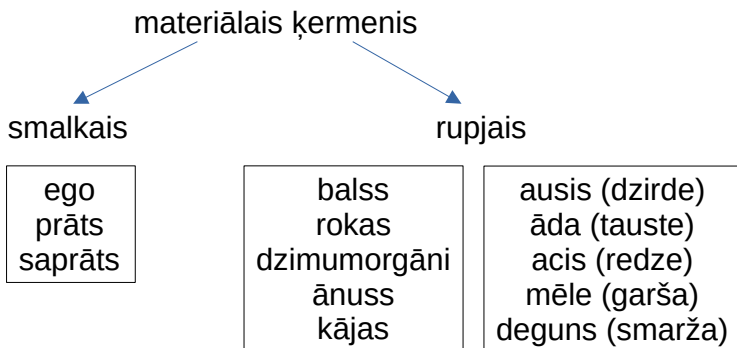
Trīs matērijas īpašību ietekmē ego izpaužas trīs veidos (SB 3.26.23). Pastāvības ie-
tekmē tas ir **mierīgs**, kaislības ietekmē **baiss** un tumsības ietekmē — **apstulbinošs**. At-
tiecīgi tas ir novērojams kā darītājs, līdzeklis un sadarītais. (SB 3.26.26) Šos trīs ego
veidus sauc arī par **trim smalkajiem elementiem**. Tie ir pirmie trīs no astoņiem atomu
veidiem.

Pastāvība pārveido ego par **prāta** elementu. Prāta funkcija ir **domas** (*kalpa*) un **spe-
kulācijas** (*vikalpa*), kas noved pie **vēlmēm** (SB 3.26.27). Angliski to mēdz saukt arī
par “thinking, feeling, willing”. Vienkāršojot, mēdz arī teikt, ka prāta funkcijas ir patika
un nepatika. Viss visumā esošais prāts ir **vienots**. Tas ir kā ekrāns, uz kura projecējas
dzīvo būtņu domas, vai kā liela tāfele, uz kuras var rakstīt. Katrai dzīvajai būtnei ir re-

dzams kāds pleķītis no šī ekrāna vai tāfeles, un viņa drīkst uz tā zīmēt. To, ko būtne ir uzzīmējusi savā prātā, viņa var saņemt arī kā izdruku no printera, t.i. tas pēc kāda laika izpaužas **fiziskajā ķermenī**. Mistiķi var redzēt ne tikai "savu" pleķīti kopīgajā visumā prātā, bet nolasīt arī citu būtņu domas, un arī ietekmēt tās. Tā kā visi prāti ir savienoti, arī bez jebkādas mistiskas prakses katra cilvēka domas ietekmē apkārtējos.

Prātu var salīdzināt arī ar kasti, kurā sabērti krāsaini klucīši. Pārkārtojot klucīšus, no tiem var veidot attēlus, bet paši iebērtie klucīši nemainās. Lai tos nomainītu, nepieciešama **saskarsme** ar ārējo vidi. Tāpēc prātam ir nepieciešama sabiedrība. Līdzīgi kā ēdiens caur kuņģi un zarnām nodrošina vielmaiņu organismā, **jūtu** apmaiņa saskarsmē ar citiem cilvēkiem nodrošina prāta darbību. Vēl spēcīgāks emociju avots ir saskarsme ar Dievu, kurš ir viscaur dzīvs, un viņam pietuvinātām personībām.

Kaislība pārveido ego par **saprāta** elementu. Saprāta funkcijas ir objektu atpazīšana (izprašana), orgānu koordinācija, šaubas, piesardzība, izlēmība (gribasspēks), atmiņa un snauda (sapņi) (SB 3.26.29-30). Kaislība rada arī divu veidu orgānus — maņu un rīcības, pa pieciem no katra veida (SB 11.22.15). Maņu orgāni (*gñānēndrija*) būs aprakstīti zemāk, pie rupjajiem elementiem. **Rīcības orgāni** (*karmēndrija*) ir – runa saziņai, rokas tveršanai, dzimumorgāni, izvadorgāni un kājas, ar ko pārvietoties.



Ego, prāts un **saprāts** kopā veido iemiesotās dzīvās būtnes *smalko materiālo ķermeni*. Nāves brīdī būtne pamet rupjo materiālo ķermeni, un ieņemšanas brīdī saņem jaunu, bet smalkais ķermenis visu laiku saglabājas. Ikvienu iemiesotā būtne visu laiku ir pārklāta ar smalko materiālo ķermeni.

Tumsība pārveido ego par skaņu jeb **vibrāciju**, no kuras izriet **ētera** elements un dzirdes funkcija (SB 3.26.32). Ēters ir pirmais no **pieciem** rupjajiem elementiem. Tas izsaka objekta būtību, un norāda uz kāda esamību (kurš izraisīja vibrāciju). Pietuvinot rietumu fizikai, to varētu saukt arī par **telpas elementu**. Vēdiskā telpa ir topoloģiska vai fraktāla, ar mainīgu dimensiju skaitu. Atšķirībā no trīs smalkajiem elementiem, kas pastāv ārpus telpas, **ēters** definē telpu, jo par katriem diviem ētera atomiem var pateikt,

vai tie atrodas blakus, vai neatrodas. Ētera esamība vai neesamība definē arī telpas **iekšpusi, ārpusi, virzienus** un tādu kā režģi, kura ietvaros darbojas visas maņas. Pašam ēteram citu īpašību nav. Līdzīgi kā attiecības starp dzīvajām būtnēm ir vissvarīgākais garīgās pasaules aspekts, attālumi starp objektiem ir primārā īpašība, ar ko raksturo matērijas struktūru.

Ēters un vibrācija laika gaitā transformējas par **pieskārienu** un **gaisa** elementu (SB 3.26.35). Ja saites starp ētera elementiem visas ir vienveidīgas, gaisa elements ievieš dažādību, kuru var sataustīt kā **miksts—ciets, auksts—karsts**. Tas arī pieļauj **kustību**, attāluma maiņu, skaņas un vielas izplatīšanos telpā, kā arī nodrošina maņu individuālo dabu. Gaisa elements vistiešākajā veidā ir jūtams organismā kā nepietiekoša vai pārmērīga **cirkulācija, kustība**.

No gaisa un taustes maņas pēc Dieva gribas rodas **veidols**. Atvasināti no veidola ir **uguns** elements un **redze** (SB 3.26.38). Ja ar gaisa elementu vēl nav iespējams iezīmēt konkrētas **robežas**, tad ar uguns elementu var iezīmēt noteiktu kontūru, kļūst redzams, kur beidzas viens priekšmets un sākas nākošais. Uguns ļauj arī projicēt veidolus un pārnest enerģiju ar starojumu (kurpretī ētera pārnestajai skaņai bija tikai informatīvs raksturs). Uguns darbība izpaužas **apgaisojot, dedzinot, dzerot, ēdot** un **sildoties**. Žāvēšana, izsalkums un slāpes arī ir uguns izpausmes. Mnemoniski ir viegli iegaumēt sakarību, ka, gaisam kustoties, tas sakarst un pārvēršas ugunī.

Pārveidojoties veidola mēram (uguns elementam), pēc Dievišķās gribas rodas **garšas** mērs, no kā izriet **ūdens** elements un maņa — **mēle**, ar ko uztvert garšu (SB 3.26.41). Garšas īpašība pati par sevi ir viena, bet citu elementu klātbūtnē tā iekrāsojas kā **savelkoša, salda, rūgta, asa, skāba** un **sāļa**. Ūdens izpaužas **mitrinot, lipinot**, radot apmierinājumu, **sātu** un **veldzi** svelmē, kā arī savācoties lielā daudzumā (virsmas spraugums). Nevienam no iepriekšējiem elementiem virsmas spraugums nepiemīt.

Pārveidojoties garšai, Dieva ietekmē no ūdens rodas **smarža** un tās nesējs — **zemes** elements, kā arī maņas orgāns — **smarža** (SB 3.26.44). Smarža pati par sevi ir viena, bet matērijas daļiņu piejaukuma dēļ veidojas visa smaržu daudzveidība, no smirdīgas, neitrālas līdz aromātiskai. Zeme izpaužas kā **dzīvesvieta**, saturošais faktors, kas nošķir daudzveidību, neļaujot tai saplūst, piemēram: trauki, mājas. Zemes elementam piemīt arī visu citu elementu īpašības.

smalkie elementi			rupjie elementi				
ego	sa-prāts	prāts	ēters	gaiss	uguns	ūdens	zeme
identi-tāte	izprat-ne, šau-bas, at-miņa	do-mas, vēl-mes	attālu-mi, di-mensijas	kustī-ba	robe-žas	līme	at-balsts
funkcija / maņa			dzirde	tauste	redze	garša	smar-ža

Kā Dieva dotais matērijas uzbūves modelis atspoguļojas rietumu zinātnieku izstrādātajā modelī? Visas elementārdaļiņas, kam ir **izmērs**, satur **ētera** elementu. Visas daļiņas, kas spēj **kustēties**, satur **gaisa** elementu. Visas daļiņas, kurām ir fiksēta **forma**, satur **uguns** elementu. Ja kādai daļiņai būtu tikai viļņa daba, tā būtu bez uguns elementa, bet daļiņas daba (teiksim, spēja pārnest enerģiju) norāda uz uguns klātbūtni. Matērijas spēja **salīpt** un turēties “klimpās” sākas tikai ar **ūdens** elementu, tāpēc var domāt, ka neitrīno nesatur ūdens elementu. Protoni, neutroni un elektroni, kas ir pakļauti stiprajam un vājajam kodolspēkiem, ūdens elementu satur. Kristāliskas struktūras satur **zemes** elementu. Rietumu modelis ir atvasināts no matemātiskām formulām un piemērots aprēķiniem, bet vēdiskais modelis izriet no dzīvās apziņas un vairāk piemērots tiešai uz-tverei.

Matērijas analīzi pa sastāvdaļām sanskritā sauc “sāMkhja”. Uz tās balstās austrumu medicīna (**ājurvēda**). Sešas garšas un trīs fizioloģiskie komponenti (**vāta, pita, kapha**) ir tieši saistīti ar pieciem rupjajiem elementiem. Tas ļauj diagnosticēt un koriģēt slimības rupjā ķermeņa līmenī. Ēdiena garša atstāj iespaidu arī uz prātu un izraisa tur noteiktas emocijas:

garša	elementi	emocijas	vāta/pita/kapha
salda	ūdens, zeme	mīlestība, pieķeršanās, iekāre	↓↓↑
skāba	uguns, zeme	zinātkāre, skaudība	↓↑↑
sāļa	ūdens, uguns	dzīvesprieks, apetīte, alkatība	↓↑↑
asa	gaiss, uguns	enerģiskums, dusmas	↑↑↓
rūgta	ēters, gaiss	nepieķeršanās, vilšanās, skumjas	↑↓↓
savelkoša	gaiss, zeme	introspekcija, bailes	↑↓↓

Pasaules uzbūves un darbības principi īsumā ir aprakstīti Bhagavad-gītā. Pasaule, kurā mēs dzīvojam, ir tāda kā **virtuālā realitāte**, kurā smalkā matērija (prāts) atspoguļo dvēseles vēlmes no pieciem elementiem sastāvošajā rupjajā matērijā (redzamajā pasaulē). Cilvēks, kura prāts nav attiecīgi trenēts, neredz, kā tas strādā (BG 15.11).

No astoņiem elementiem prāts un piecas maņas ir vieglāk saprotami, tāpēc tagad parunāsim tikai par mazāk zināmajiem **smalkā ķermeņa** orgāniem: ego, saprātu un prātu.

Ego

Visam dzīvajam ir raksturīga **mūžība, zināšanas** un **laime** (sanskritā sat, ģit, ānanda). Matērija neļauj šīm īpašībām izpausties. Patiesībā dzīvās būtnes daba nekad nemainās, būtne tikai pārslēdz savu **uzmanību** uz matēriju un sāk sekot līdzī notikumiem matērijā tā, it kā pati būtu daļa no matērijas. Līdzīgi kā skatītājs iejūtas filmas vai lugas varoņa ādā, iemiesotās dzīvās būtnes iejūtas dažādos materiālajos ķermeņos. Ego ir pats smalkākais matērijas elements, kas pārklāj dzīvās būtnes patieso dabu un liek justies kā daļai no matērijas. Pārklāta ar matēriju, dzīvā būtne nonāk rutīnas varā un kļūst **pasīva**, zaudē savas dabiskās **zināšanas** un **dzīvesprieku**. Ego ietekmē būtne vairs pati sevi neredz, it kā pastāvētu tikai matērija, līdzīgi kā masku kostīmā ietērpts aktieris, skatoties spogulī, redz tikai savu maskas tēlu, bet neredz savu ikdienas izskatu (BG 3.27).

Ego **sašaurina** dzīvās būtnes apziņu līdz materiālajam ķermenim, līdzīgi kā kaleidoskops vai ķivere ar videobrillēm aizvieto apkārtējās pasaules redzējumu ar inscinētām bildītēm. Dažiem tas šķiet ļoti vilinoši, bet gremdēšanās ego rādītajā pasaulē sarauj dzīvās būtnes saikni ar **augstāko realitāti**, to, kura nav pakļauta laika un fizikas likumu ietekmei. Pieņemot ego radīto pasauli, dzīvā būtne būtiski ierobežo savas dabiskās spējas, kļūst **mirstīga, nepilnīga** un pakļauta **ciešanām**. Ego **izolē** dzīvo būtnei no citām, tajā skaitā — no Dieva, visas dzīvības, zināšanu un laimes **avota**. Izolācijā dzīvā būtne zaudē savu laimi un zināšanas, un sāk darīt dzīvajam neraksturīgas lietas, jo sāk uzskatīt

tīt sevi par piederīgu pie matērijas. Matērija sāk izskatīties dzīva, aktīva, bet dzīvās būtnes apziņa tiek lielā mērā noslāpēta. Tāpēc sākotnējo matērijas vienību — ego elementu sanskritā sauc "*ahaMkāra*", kas nozīmē "radīta identitāte". Materiālajā apziņā dzīvajai būtnei **liekas**, ka viņa vispār ir vienīgā, vai vienīgā svarīgā, brīvā, gudrā un laimīgā — apkārt tikai tumsa, iznīcība un atkritumi. Ego ietekmē dzīvā būtne ir tāda kā noreibusi un nespēj adekvāti uztvert neko citu dzīvu.

Zaudētā saikne ar savu patieso dabu izraisa **bailēs** (SB 11.2.37). No ego ietekmes ir iespējams **atbrīvoties**, tāda dzīvā būtne atkal kļūst tuva Dievam (BG 12.13-14). Atbrīvošanās no ego ir daļa no zināšanu procesa (BG 13.9). Bez ego ietekmes, visa materiālā esamība šķiet neinteresanta un lieka (BG 3.17-18). Atskurbstot no materiālās jeb savīgās apziņas, apkārtējā pasaule pamazām atklājas kā viscaur dzīva, zināšanu un laimes pilna. Tādu stāvokli sauc arī par **nirvānu** un **apskaidrību**.

Dzīvās būtnes dabiskais pienākums ir vairot **laimi**, bet, pārklājoties ar materiālo ego, tā šo funkciju veikt nespēj. Ego iegrožo būtni tā, ka **mīlestība** vairs nav iespējama. Mīlestības vietā nāk jutekļu kairināšana (sanskritā *kāma*), kas patiesībā neļauj saskarties ar īstu laimi. Tāpēc **jebkura garīgā prakse** kaut kādā mērā paredz atbrīvošanos no ego ietekmes. Var pat teikt, ka garīgā prakse nozīmē mērķtiecīgu atbrīvošanos no egoisma. Vieglis un nesāpīgs veids, kā atbrīvoties no ego, ir pateicība. **Pateicība** nozīmē atzīt citu nopelnus, tādējādi mazinot sava viltus tēla nozīmi.

No viltus ego ietekmes var atbrīvoties, meditējot uz sevi kā vismazāk svarīgo no visām personībām. Sevis lielšana ir vajadzīga tikai materiālā tēla uzturēšanai ("es esmu pats skaistākais, gudrākais, pazemīgākais, pats pats..."). Lietu piesaiste savam ego tēlam arī nostiprina matērijas ietekmi pār apziņu ("mana valsts, māja, mašīna; mani draugi, ienaidnieki..."). Savukārt, lai uzturētu savu garīgo identitāti, nekāda piepūle nav vajadzīga (BG 12.16), jo tā pati par sevi ir **mūžīga** un **stabila**. Atslābstot materiālajai identitātei, atjaunojas patiesā saikne ar Dievu jeb **joga**, jo ego slānis bija tas, kas mūs atdalīja no Dieva. Jogas rezultātā mazinās visu veidu **ciešanas** (BG 6.17).

Visu ciešanu avots ir saskarsme ar matēriju. Var arī teikt, ka ego ir visu ciešanu avots — tas ir viens un tas pats, jo visa izpaustā matērija ir veidota no ego elementa. Tikai ego neļauj cilvēkam pilnībā izpausties, attīstīt un lietderīgi izmantot savas spējas. Nekādas citas manipulācijas ar matēriju neļaus atbrīvoties no **bailēm** un **ciešanām**, ko rada ego, kā vien atbrīvošanās no pašas ego radītās identitātes.

Pārvarot egoismu, cilvēks kļūst par **svētu** personību, paraugu visiem apkārtējiem un pielūgsmes vērts. Piemērs tādai personībai ir **Nīm Karoli Babā**, indiešu skolotājs, kas atstāja spēcīgu iespaidu uz pazīstamajiem amerikāņu sludinātājiem Bhagavān dāsu, Rāma dāsu, Krišna dāsu, kā arī Džūliju Robertsu un Stīvu Džobsu. Nīm Karoli Babā uz sevis vienkārši demonstrēja, kāda iznāk personība, kad atbrīvojas no egoisma, un ar to pietiek, lai pārliecinātu apkārtējos.

Ego ietekmē dzīvās būtnes cenšas pēc iespējas vairāk sagrābt "sev", lai gan savā dabiskajā stāvoklī dzīvās būtnes cenšas pēc iespējas vairāk dot citiem. Dabiskais dzīvās būtnes stāvoklis ir neierobežota **mīlestība**, kas nekad neizsīkst. **Egoisms** rodas tikai sakarsmē ar matēriju un neizbēgami noved strupceļā, pie tālākas dzīves neiespējamības. Lai turpinātu ilgstoši uzturēties matērijā, ik pa laikam ir nepieciešama **nāve**, kas attīra dzīvās būtnes apziņu no uzkrāto tēlu **sloga**. Nāve ir sāpīgs process. Dzīvajā pasaulē **cēloņi** un **sekas** ir saistīti atgriezeniski (abos virzienos), tāpēc iziet no materiālās un tuvo ties garīgajai pasaulei var arī, pagriežot savu egoismu mīlestības virzienā. Tā vietā, lai **uzsūktu** pēc iespējas vairāk enerģijas (kas vēlāk visa pārvēršas par ciešanu avotu, BG 5.22), jācenšas **atdot** pēc iespējas vairāk enerģijas. (J.Rainis: "Gūt var ņemot, gūt var dodot, dodot gūtais neatņemams"). Vēl viens piemērs ir **Asizes Francisks**, kas sasniegza laimi, atsakoties no materiālajiem īpašumiem.

Saprāts un prāts

Saprāts pārvalda visu, kas notiek materiālajā ķermenī un, pretstatā ego, palīdz dzīvajai būtnei **progresēt**. Prāts pats par sevi klejo bezmērķīgi, mērķa izvēle un tiekšanās uz to ir saprāta funkcija. Tikai saprāts var uzstādīt mērķi. Prāts ir **instruments**, bet saprāts – tā vadības **svira**. Prāts ir kā pastāvīgais magnēts, kas var pievilkt un atgrūst dažādi magnetizētus priekšmetus, bet nevar mainīt savu polaritāti. Saprāts ir kā elektromagnēts, ar kuru var radīt mainīgu magnētisko lauku, tajā skaitā var arī nomagnetizēt vai atmagnetizēt citus feromagnētiķus.

Šrīmad-bhāgavatam 7.15.41 pantā Nārada salīdzina ķermeni ar **karieti**, kurā brauc pasažieris – dvēsele. Jutekļi ir kā zirgi, kas to velk uz jutekļu objektiem, prāts ir groži, kas tos vada, un saprāts – kučieris, kas tur grožus.

Līdzīgi kā muskuļi, saprāts **attīstās**, to **lietojot**. Saprātu var arī atslēgt vai nelietot. Cilvēks ar atslēgtu saprātu kļūst bīstams sabiedrībai, jo savu prātu un ķermeni viņš līdz ar to atdod neredzamiem un neprognozējamiem apziņas parazitāriem. No civilizācijas principu viedokļa tā ir netīrība, pirmā, pamatprincipa pārkāpums.

Saprāts ir pārāks par prātu un **neatkarīgs** (BG 2.58): tas var atslēgt, mainīt un virzīt prātu. Pretstatā ego, saprāts nodrošina dzīvās būtnes saikni ar garīgumu, svētajiem rakstiem, dzīvo pasauli. Bhagavad-gītā to sauc par "buddhi jogu". Ar to sākas garīgā prakse. Bhagavad-gītas otrajā nodaļā ir aprakstīts cilvēks ar attīstītu saprātu: **brīvs** no iekāres, **pašpietiekams**, neietekmējams ar ciešanām un priekiem, brīvs no pieķeršanās, bailēm un dusmām.

Saprāts nes cilvēka **vērtību sistēmu**. Vērtību sistēma ir svarīgākā izglītības sastāvdaļa. To var viegli pārņemt no citiem cilvēkiem. Saprāts šķiro lietas, atšķir labo no sliktā. Bez atskaites sistēmas, vērtību sistēmas, tas nav iespējams. Ja cilvēkam nav savas iekšējās vērtību sistēmas, nav vadošo **principu**, pie kā turēties, viņa saprāts ir vājš, un cilvēks kļūst viegli manipulējams.

Ķermenis un prāts ir ļoti **inerti**, tāpēc vienmēr "jāvelk" uz savu pusi. Tieši jāvelk, stumšana nestrādās, jo virziens ir **dvēselei** jāizvēlas, ķermenis nemāk izvēlēties virzieni. Kad cilvēks ir izlēmīgs, viņš iet uz **vienu** mērķi (BG 2.41). Tas nav iespējams, ja cilvēks pieķerēs jutekliskām izklaidēm (BG 2.44). Izklaides neļauj savākt saprātu.

Izklaidēts saprāts nespēj kontrolēt prātu. Nekontrolētā prātā pieaug materiālās vēlmes (*kāma*). Šīs **vēlmes** ir **traucēklis** ceļā uz pilnību (BG 16.23, 5.26). Nekontrolētās vēlmes novirza ķermeņa resursus neplānotai un nevēlamai darbībai (apkārtējās būtnes sāk kontrolēt nesaprātīgo). Prāts ir inerta struktūra, kaut arī nav pilnīgi fiksēts. Lai pārņāktu pārmaiņas, uz prātu jāiedarbojas ar saprātu. BG 3.43 ir aprakstīts, kā apturēt iekāres postošo ietekmi: ar saprāta palīdzību prāts ir jāvērs uz **dvēsēli**, kura ir patiesais **saimnieks** ķermenī.

Prasmīgs skolotājs zināšanas vienmēr pasniedz pakāpeniski, nesaraujot saiti ar klausītāju (BG 3.26). Uzkrājot nesaprotamu informāciju, saprāts piesārņojas un sāk strādāt aizvien sliktāk. **Šaubas** arī novājina saprātu, tāpēc tās jāatrisina pēc iespējas ātrāk. Vislabākais līdzeklis saprāta stiprināšanai ir pakāpeniska svēto rakstu studēšana, jo absolūta zināšanas ir saskaņā gan pašas ar sevi, gan visu apkārtējo realitāti. Lasīšanu vai uzklaušīšanu ieteicams papildināt ar **pārdomām** (sanskritā "svādhjāja"), jo tās sakārto uzņemtas zināšanas un tādējādi attīra prātu un saprātu jaunu zināšanu uzņemšanai. Jo gudrāks cilvēks ir, jo vieglāk viņam apgūt vēl kaut ko.

Trigunas ietekme uz cilvēka raksturu

Izpratne par trīs gunām palīdz diagnosticēt savu un apkārtējo cilvēku stāvokli.

Saules gaisma silda, bet mēness gaisma dzesē. Lācis var pavadīt vairākus mēnešus miegā, bet haizivs guļ kustībā. Tropos ir karsts gaiss un vēss ūdens zem zemes. Islandē ir auksts gaiss un karsts ūdens zem zemes. Latvieši māj ar galvu, lai parādītu "jā", un krata sāniski, lai pateiktu "nē", bet bulgāri dara tieši otrādi. Indieši abos gadījumos ar galvu zīmē astotnieku. Visa šī daudzveidība rodas, dažādi kombinējot tikai trīs dabas īpašības.

Visa materiālā esamība ir kā filma vai kā **sapnis**, kurā dzīvās būtnes ir aktieri un skatītāji. Matērija nosaka likumus, pēc kuriem darbojas un mijiedarbojas materiālie ķermeņi, bet dzīvās būtnes nosaka **attieksmi** pret to visu (BG 13.21). Iemiesotajām dzīvajām būtnēm ir **ierobežota** atmiņa. Līdzīgi kā no 10 cipariem var sastādīt neierobežoti daudz skaitļus, no trīs īpašībām var izveidot vairāk kombinācijas nekā jebkura iemiesotā būtne ir spējīga atcerēties. Cenšoties izpētīt materiālo daudzveidību ar tiešu uztveri, apziņa piesārņojas ar nevērtīgām jēdzienu **kombinācijām**, kas izspiež no apziņas garīgās zināšanas par dzīvās būtnes patieso, garīgo dabu. Šo matērijas **vilinošo** ietekmi sanskritā sauc *prakšēpātmikā*. Kad dzīvā būtne samierinās ar trīs gunu jeb fizikas likumiem un sāk dzīvot pēc tiem, šie likumi **notur** viņas apziņu matērijā. Šo matērijas pārklājošo ietekmi sanskritā sauc *avaraNātmikā*.

Nekad nav pastāvējušas kādas citas matērijas iezīmes ārpus trīs īpašībām un nekad neparādīsies kaut kas materiāls kas nebūtu pilnībā veidots no trīs īpašībām. Kamēr vien cilvēks taisās palikt materiālajā pasaulē, viņa prāts, ķermenis un viss, kas viņu apņem ir veidots tikai no trīs gunām. Lai paskatītos uz notiekošo no malas, ir nepieciešamas **pārsaulīgas** zināšanas (BG 14.1). Tās noved cilvēku līdz pilnībai, atbrīvo no materiālās atkarības, un padara viņu līdzīgu Dievam (BG 14.2).

Visas trīs gunas dzīvo būtnei **sasaista**, noturot tās apziņu ķermeņa līmenī. Katra dzīvā būtne dažādā mērā pieķeras šīm īpašībām, lai saņemtu savu laimes devu caur tām. Atiecīgi, šīs īpašības ietekmē dzīvās būtnes saprātu, prātu un raksturu.

Pastāvība ir tūrākā no trim, tā sasaista dzīvo būtnei ar **laimi** un **zināšanām** (BG 14.6). Dzīvā būtne baidās šķirties no nedzīvās dabas, lai nezaudētu to laimes un zināšanu kripatiņu, kas viņai ir. Tomēr ārpus matērijas pastāv *brahma* jeb lielākā pasaule, kas **viscaur** ir laimes un zināšanu caurstrāvota. *Pastāvības* ietekmē ir visvieglāk pārslēgt apziņu uz garīgo valstību, jo tā ir vislīdzīgākā. Bet, nepieliekot pūles, arī *pastāvības* ietekmē būtne **paliek** materiālās ilūzijas ietvaros, kur tā uzskata sevi par ķermeni, tāpēc nerasniedz pilnīgu apmierinājumu. Tas arī ir reibuma stāvoklis. Trīs gunas visu laiku **mainās** (BG 14.10). Neviena no trim gunām nav tūra, un pat neliela *tumsības* piedeva ļauj cilvēkam **neizmantot** savu brīvību un zināšanas, neko nedarīt un vienkārši sagaidīt lai *pastāvība* izbeidzas, paliekot materiālā apziņā.

Kaislības būtība ir jutekļu kairināšana, tā rodas no alkām un sasaista dzīvo būtnei ar materiālu darbību (BG 14.7). Materiālie ķermeņi vienmēr ir pilni ar nepilnībām un visu laiku bojājas. Cenšoties tos vienmēr uzlabot, var iztērēt neierobežotus resursus, un tāda darbība nekad nenoved līdz pilnībai. Tikai tad, ja uzmanību pievērš dvēselei, var sasniegt pilnību, bet rūpes par **ķermeni** parasti kļūst par ieganstu novērsties no dvēseles. Dvēseles ir mūžīgas, tās ir enerģijas avots materiālajos ķermeņos, bet *kaislības* ietekmē savu enerģiju atdod matērijai un atpakaļ saņem **mazāk**. *Pastāvības* ietekmē cilvēks to redz un ar enerģiju nešķērdējas, bet *kaislības* ietekmē cilvēka mērķis visu laiku ir nākotnē, un savu enerģiju viņš nežēlo, lai tur nonāktu. Tāpēc viņam neatliek laika garīgajai praksei. Kaislību ietekmē cilvēki ir drudžaini, saspringti. **Drudzis** cilvēku novājina nevis spēcina (BG 6.27, 7.11). *Kaislības* iespaidā cilvēks pilnībā nododas karmas procesam (BG 14.12).

Tumsība rodas no neziņas un mulsina visas iemiesotās būtnes. Tā sasaista ar traku, laiskumu un miegu (BG 14.8). *Tumsība* pārklāj cilvēka zināšanas, viņš zaudē saikni ar realitāti, un viņa darbība kļūst **bezjēdzīga** gan no materiālā, gan garīgā viedokļa. *Tumsības* ietekmē cilvēks **ārdās**. *Tumsība* ir ciešanu avots, bet pašas *tumsības* iespaidā izskatās otrādi: kā laimes avots. *Tumsības* ietekmē dzīvā būtne cenšas kļūt par daļu no matērijas, t.i., pilnībā pakļauties fizikas likumiem (BG 14.13).

Pastāvība dod **stabilitāti**. *Kaislība* dod **pārmaiņas**. *Tumsība* dod **izzušanu**. Visas trīs matērijas īpašības nodrošina ciešanas dzīvajai būtnei, jo pazemina tās dabisko lai-

mes standartu, reducējot **spontānas**, brīnumainas attiecības starp dzīvajām būtnēm (kas ir laimes pamats) uz likumsakarīgiem mehāniskiem procesiem. Triguna ietekmē **jebkuru** sabiedrību uz jebkuras planētas jebkurā laikā (un jebkurā visumā), ne tikai cilvēku sabiedrību. Dzīvnieki, augi, rūpuļi, zivis un kukaiņi **vairāk** kā cilvēki ir *tumsības* ietekmē. Ir arī **augstākas** saprātīgas dzīvās būtnes, tādas kā **eņģeļi** un padievi, kas vairāk kā cilvēki ir *pastāvības* ietekmē. **Zeme** ir **vidējā** planēta visumā, un te visas trīs gunas ietekmē cilvēku raksturus apmēram vienādā mērā.

Cilvēka **motivācija**, kas balstās uz trīs gunām, mūža laikā pamatā nemainās. Ieteicamā **profesija** (*varNa*) balstās uz laimi, ko cilvēks saskata gunās, tāpēc tā arī mūža laikā nemainās. Tomēr gunas visu laiku savstarpēji mijiedarbojas un to ietekme ir svārstīga. Piemēram, dienas laikā: no **rīta** (pirms un pēc saullēkta) vairāk izpaužas *pastāvība*, pa **dienu** — *kaislība*, bet **vakarā** un nakts sākumā — *tumsība*. Zinot to, var optimizēt savu dienas režīmu: celties agri un agri iet gulēt, bet fizisku darbu strādāt tikai pa dienu, lai tādā pat laikā vairāk varētu izdarīt.

Kā var atpazīt, kura guna **patreiz** ietekmē cilvēku? *Pastāvības* ietekmē cilvēku pārņem **apgaismība**, visi kontakti ar ārējo pasauli dod skaidras zināšanas (BG 14.11). *Kaislības* ietekmē cilvēku pārņem **alkatība**, **pūles** un nevaldāma tieksme darboties (BG 14.12). *Tumsības* iespaidā cilvēku pārņem **neskaidrība**, **apātija**, neprāts un maldi (BG 14.13). *Pastāvības* ietekmē cilvēks fantazē un kaļ plānus (SB 3.26.27). Skaidrības iespaidā cilvēka mērķis saglabājas vienots un **nemainīgs**. *Kaislības* ietekmē tas sadrumstalojas un **mainās**, bet *tumsības* ietekmē cilvēks neredz **nekādus** būtiskus mērķus, uz ko tiekties. Cilvēks, kas gaužas (žēlojas), ir *tumsībā*. BG 18.28 tādu sauc par *dirgha sūtrī* – gumijas stiepēju.

Pastāvība noved pie neaptraipīta, tīra rezultāta (tikai gribētais, bez apgrūtinājumiem). Nomirstot *pastāvības* ietekmē, cilvēks nonāk uz **augstākajām** planētām (pie augstākajām būtnēm, teiksim, eņģeļiem). *Kaislība* izraisa ciešanas. Nomirstot *kaislības* ietekmē, dvēsele pārdzimis **starp cilvēkiem**, kas nododas darbam. *Tumsība* noved pie neziņas. Nomirstot *tumsības* iespaidā, dvēsele nonāk dzīvnieka ķermenī vai uz **elles** planētām. (BG 14.16-18.)

Visa sabiedrība kopumā arī atspoguļo trīs gunas. *Tumsības* iespaidā sabiedrībā valda agresija, *kaislības* iespaidā – sāncensība, *pastāvības* iespaidā – tiesiskums.

Prakse un izaugsme

Dvēsele ir tīrs *gars*. Tikai *dvēsele* ir spējīga uz izaugsmi. Viss materiālais tiek regulāri daļēji iznīcināts, un, arī regulāri, bet ar lielāku intervālu – pilnībā iznīcināts, tāpēc nekādai materiālai konstrukcijai nevar būt paliekoša vērtība. Visa paliekošā vērtība ir tas, ko *dvēsele* aiznes savā pieredzē. Jūs variet pārdomāt visu to, ko atceraties no pagājušajām dzīvēm – tā būs laba mēraukla visam vērtīgajam, ko ir iespējams paņemt sev līdzi. Pamatā tā ir **attieksme** pret lietām, parādībām, attiecībām un personībām. Cilvēka

noslieces (*vāsanas*) saglabājas no iepriekšējiem mūžiem. Labi, ja tā ir cieņa pret apkārtnējiem un darba tikums, jo tad dzīve ir daudz vieglāka. Dvēsele veic garīgu darbību, bet ķermenis – materiālu. Gan garīga, gan materiāla darbība atstāj iespaidu uz dvēseli, bet garīgā darbība ir spēcīgāka.

Kas ir garīgā darbība? Tas viss, ko ir iespējams darīt, pilnīgi nemaz neizmantojot matēriju un nesaskaroties ar matēriju. Izmantojot matēriju, var darīt garīgajai darbībai līdzīgas lietas, tikai ierobežotā mērā, jo materiālo darbību ierobežo fizikas likumi. Piemēram, skriešanās sacensības, ēst gatavošana, gleznošana, galda spēles un govju ganīšana – visas ir lietas, kas **notiek** garīgajā pasaulē, neizmantojot matēriju. Materiālajā pasaulē notiek tām līdzīgas lietas, tikai krāsas ir **nedzīvas**, ēdiens ir nedzīvs un dzīvās būtnes viena ar otru tiešā veidā nesaskaras, bet saskaras tikai to materiālie ķermeņi. Dzīvās būtnes tiek šķirotas atbilstoši tam, cik prasmīgi viņas izmanto savu materiālo ķermeni, un tāpēc vienmēr nonāk uz sev piemērotas planētas. Tās, kuras pieņem garīgās pasaules ētikas normas, var atgriezties garīgajā pasaulē. Kas ir augstākā pilnība? Zemākais iespējamais pilnības līmenis ir saņemt **garīgu ķermeni**, kas ir mūžīgs, viscaur dzīvs un laimīgs, un atgriezties garīgajā pasaulē, kura nekad netiks iznīcināta, ne daļēji, ne pilnībā. To nav nepieciešams iznīcināt, jo visi garīgajā valstībā ielaistie ir tādi, kas aiz sevis neatstāj atkritumus (pilnībā *ilgtspējīgi*).

Kamēr vien cilvēkam saglabājas tieksme zagt, melot, naidis pret citiem un citi netikumi, viņu nelaidīs garīgajā valstībā. Visas **sliktās** rakstura īpašības izpaužas *trigunas* ietekmē. Pār pasaulīgās prakses mērķis (sākuma stadijā) ir atbrīvot apziņu no *trigunas* ietekmes (BG 2.45). Varnāšramas sistēmu var izmantot, lai **atvieglotu** dzīvi matērijā, ja tikai formāli seko tās principiem. Bet, kad cilvēkam patiešām izdodas iepriecināt **radītāju**, labi nospēlējot savu lomu civilizācijas ietvaros, viņš var saņemt arī atbrīvi no matērijas. Ja jau no *trigunas* nevarētu atbrīvoties, tad *KIšna* šajā pantā neteiktu "nistrai-guṇyo bhavārguṇa" ("atbrīvojies no *trigunas*").

Attīstības ziņā, garīgā prakse ir efektīvāka par materiālu darbību. Vēšnavu garīgā prakse ir īsumā aprakstīta Šrīmad-Bhāgavatam 1.2.6-22: cilvēka augstākais pienākums ir spontāni pielūgt neaptraipāmo Dievu, tā gūstot pilnīgu apmierinājumu. Tas dod brīvību un zināšanas. Visu materiālo darbību jāvirza tā, lai kāpinātu interesi par garu, sirdsapziņu jeb Visuvareno, kā dažādi zinātnāji apraksta nedalāmo Augstāko Patiesību. Kad ticība, zināšanas un brīvība ir sakrātas, ar mīlestību Dievs kļūst redzams savā prātā. Lai tas notiktu, ar nedalītu uzmanību Dievs ir visu laiku jāstudē, jāslavē, jāpcer un jāgodina. Kalpojot diženām personībām, kas ir tikumu krātuves, kļūst pieejami stāsti par Dievu. Uzklaut to stāstīt to, ko *KIšna* stāsta pats par sevi, ir ienesīgi, Viņš tad no sirds iekšienes aizvāc traucēkļus: dažādās *kaislības* un *tumsības* izpaušmes kā iekāri un alkātību. Apziņa tad paliek *pastāvībā*, nomierinātais prāts ar mīlestību pietuvojas Dievam un izprot to pietiekami labi, lai varētu atrauties no matērijas. Redzot, kā Dievs visu kontrolē, visi saistību mezgli tiek sarauti, šaubas sašķīst, un materiālā darbība izbeidzas. Šis process sākās ar to, ka cilvēks painteresējās par *KIšnu* (SB 1.2.5).

Ja cilvēks ir *dēmonisks* un nevar pieņemt garīgo praksi, nākošais labākais līdzeklis ir attīstīt *pastāvību* – vairot savā dzīvē visu, kas saistīts ar *pastāvību*. Tas maksimāli atbrīvos dvēseli un tuvinās viņas dabiskajam stāvoklim. Labāka par *tumsību* ir *kaislība*, un vēl labāka ir *pastāvība*, jo tā ļauj redzēt garu (SB 1.2.24).

Triguna ir kā **narkotika**, tā pazemina laimes standartu. Tīrs gars ir laimīgs, un saskarsme ar to ir priekpilna, pat, ja tas jūs apsūkā, sit utml. Mijiedarbība ir nepatīkama tikai tad, ja tas jūs iegrūž matērijā, pat ja tā būtu pilnvara vai dāvana. Matērija ierobežo dzīvās būtnes brīvību, laimi un zināšanas. No matērijas nevar izvairīties, šajā pasaulē tā ir visur (BG 3.5). Bet var novērst no tās uzmanību un pievērst to garam. Tādējādi var atbrīvoties no trim gunām un ciešanām un baudīt nemirstību (BG 14.19-20).

Matērija pati par sevi nevar ne rīkoties, ne kaut ko saprast vai sajust, tā kā aktīvais, zinošais un jūtošais elements vienmēr ir gars, bet gars var būt **tīrs** vai "sasmērēts", ja tas sevi identificē ar matēriju. Jebkāda savtīguma deva "sasmērē" garu, un neļauj viņam brīvi darboties, domāt un just. Pēc dievišķās ieceres materiālā pasaule vienmēr būs **mo-koša** un **nepastāvīga** (BG 8.15-16), tāpēc to izlabot **nevar**. Nekādi uzlabojumi nepadarīs dzīvi matērijā laimīgu. Tomēr *trigunai* ir attīroša ietekme, ja tās pareizi izmanto. Līdzīgi kā lupatā var ieslaucīt netūrumus, kopā ar matēriju var atņemt savas kaitīgās vēlmes, un tīrs/tūra pievienoties brīvo dvēseļu pulkam. Gunas ir pagaidu līdzeklis, kurš zināmā brīdī kļūst traucējošs, tādā brīdī Dievs dāvā cilvēkam atbrīvi (BG 12.6-7).

Vis, kas ir saindēts ar viltus ego, rada ciešanas, tāpēc sanskritā materiālos maņu objektus sauc arī '*višaja*', kas burtiski nozīmē 'indīgie'. Visa materiālā pasaule ir mērķtiecīgi izveidota kā ciešanu un pārmācības vieta (BG 18.15), bet visa laime nāk no garīgās valstības. No cilvēka tiešā veidā ir atkarīga tikai viņa attieksme. **Kalpošanas** attieksme, uzmanības veltīšana citiem, atbrīvo no ego.

Dažādās ciešanas cilvēks jūt tikai tik ilgi, kamēr viņš turas pie ķermeniskās identitātes. *Tumsības* ietekmē cilvēks cieš pats no savas muļķības. *Kaislību* ietekmē cilvēks cieš no resursu pārtēriņa, piemēram, viņam regulāri lūzt instrumenti. *Pastāvības* ietekmē cilvēks cieš no stagnācijas.

Kā vairot *pastāvību*? *Tumsībai* ir raksturīgs **iztrūkums**, *kaislībai* — **pārmērības**, bet *pastāvībai* — **mērenība**. Ievērojot mērķtiecīgu mērenību darbā, ēšanā un atpūtā, cilvēka brīvība pieaug un ciešanas atkāpjas (BG 6.17). Ļoti svarīgs pastāvības uzturēšanai ir **dienas režīms** – agri celties un laicīgi iet gulēt.

Kā atbrīvoties no *kaislībām*? *Kaislība* ātri uznāk un ātri pāriet. To var pārvarēt ar nelielu pacietību. **Duša** pēc atgriešanās no pilsētas arī palīdz, vai vismaz nomazgāt kājas līdz potītēm.

Kā atbrīvoties no *tumsības*? Vingrošana un fizisks darbs.

Būtisks pašizaugsmes aspekts, kurā tieši varnāšrama jeb darbs ļoti palīdz, ir mijiedarbība starp **saprātu** un **prātu**. Prāts var **koncentrēties** vai **izklaidēties**. Koncentrēts

prāts kalpo dvēselei, bet izklaidēts to posta (BG 6.5). Tikai cilvēks, kas atsakās no izklaidēm, var baudīt dzīvi. Prāta koncentrēšana notiek saprāta vadībā (BG 6.25). Saprāts uzstāda mērķus un notur prāta uzmanību uz tiem. Prāts nekad nedrīkst izgudrot pats savus mērķus, visi tādi izgudrojumi ir jāatmet (BG 2.55). Visizdevīgāk ir vērst uzmanību uz dvēseli, vai pat Virsdvēseli, jo tad prāts ātri attīrās.

Nekāda šķīstīšanās nav tik laba kā zināšanas. **Gudrība** (BG 13.8-12) atbrīvo no visu trīs īpašību ietekmes (BG 4.35-38). Parasti cilvēks savu apziņu piesārņo ar faktiem, kas viņam traucē tieši uztvert realitāti. Svētie raksti ļauj ieraudzīt realitāti tādu, kā to redz Visuzinošais Dievs. Svētie raksti ietver sevī gan **materialās** zināšanas (*avidjā*), gan **garīgās** (*vidjā*). Pirmās atbrīvo no nāves (*trigunas*), otrās ļauj baudīt svētlaimi (ISO 11). Svēto rakstu studijas nostiprina saprātu. Var, piemēram, tos konspektēt un mācīties pantus no galvas. Nāves brīdī internetu nevarēs palietot, bet iemācītos pantus varēs.

Civilizācijas augstākais mērķis — pilnīga **brīvība** nozīmē brīvību konkrēti no šīm trīs īpašībām, un ne no kādām citām. Arī no trīs *guNām* pilnīgi brīvs cilvēks joprojām ir personība ar vārdu, veidolu, dzīvesvietu, nodarbošanos utt. Normāli, pildot pienākumus, dzīves laikā *tumsības* ietekme pār cilvēku mazinās un *pastāvība* pieaug, bet profesionālā motivācija (*varNa*) tomēr saglabājas, vienkārši strādāt kļūst aizvien vieglāk.

3. Četri civilizācijas principi

Tīrība	35
Līdzjūtība	39
Askētisms	40
Ilgspēja	42

Pretstatā dzīvnieku bariem, kur attiecības regulē **gulēšana, ēšana, bailes un pārošanās**, cilvēku sabiedrību organizē citi četri vadošie principi (*manuša dharma*): **tīrība, līdzjūtība, askētisms un ilgspēja**. Katrs no tiem ir vairāku saistītu īpašību kopums cilvēka raksturā. Visas šīs īpašības var izkopt ar piemērotu izglītību un darbu arī tad, ja sākotnēji tās cilvēkā nav attīstītas. Atbilstoši cilvēka iedzimtajai motivācijai un viņa patreizējam dzīves posmam, jāizkopt tieši tās īpašības, kuras šajā dzīves posmā ir visvieglāk un dabiskāk izkopt. Šie četri principi visi ir iekšējā spēka avots, kas cilvēku padara pārāku par jebkurām nesaprātīgajām dzīvības formām. Visas šīs īpašības tuvína cilvēku Dievam.

Tīrība

Tīrība ir visu cilvēka tikumu pamats, pamats, lai izkoptu citas labās īpašības. Tā padara iespējamu produktīvu, harmonisku dzīvi, saskaņā ar apkārtējiem cilvēkiem un dabu. Ikvienu cilvēka attīstība **sākas** ar tīrības izkopšanu. Bet kas tā ir? Tīrība (*šoķam*) ir spēja atšķirt nesaderīgas lietas, piemēram, atdalīt svarīgo un nesvarīgo. Lai varētu **norobežot** nesaderīgās lietas, ir nepieciešams izdarīt **izvēli**. Ikvienu cilvēka pienākums ir mācīties izdarīt izvēli un turēties pie savas izvēles. Daudzas labas lietas un darbības zaudē savu jēgu, ja tās pielieto nepiemērotā vietā un laikā. **Netīrība** ir kontroles zudums, ļaušanās nevēlamiem ārējiem apstākļiem. Netīrība izpaužas visdažādākajās sfērās, piemēram, vērtību sistēmā (pretrunīgi mērķi), darba dalīšanā (katram cilvēkam ir savi pienākumi, bet dažreiz viens iejaucas otra kompetencē, un tādējādi traucē strādāt), ķermeņa higiēnas līmenī (vīrusi, mikrobi un parazīti, ieperinoties cilvēka organismā, padara cilvēku slimu, atņem tam dzīvesprieku un darbaspējas). Piemēram, censties apgūt mūzikas instrumenta spēli, klausoties ziņas pa radio, ir netīrība. Muzikālās iemaņas un kontakts ar sabiedrību pašas par sevi ir labas, bet šajā piemērā to prakse viena otrai traucē. Gan putukrējums, gan skābēti gurķi paši par sevi ir veselīgi un garšīgi produkti, bet to kombinācija ir grūti sagremoājama un nesniedz apmierinājumu. Dilstošā mēnesī ievāktas zāļu tējas **attūra**, bet augošā – **spēcina**. Sajaucot abu veidu tējas, abi efekti mazinās. Tā arī ir netīrība.

Tīrība sadalās par daudzām citām labām īpašībām, atkarībā no konteksta. Piemēram, prāta tīrība nozīmē spēju **koncentrēties**. Ķermeniskā tīrība nozīmē personisko **higiēnu**, sociālā tīrība nozīmē **cieņu** pret citiem cilvēkiem (atšķirt viņos labās īpašības un mijiedarboties tikai ar tām), tīrība naudas lietās nozīmē **taupību**, runas tīrība nozīmē **pieklājību**. Iekšējā tīrība nozīmē **neatkarību** no ārējiem apstākļiem. Tīrība ir ļoti plaša koncepcija, ne velti tā ir citu cilvēka īpašību pamatā. Daudzas īpašības var analizēt kā specifiskus tīrības gadījumus. Tīrība — tā ir spēja no plašā iespaidu klāsta **selektīvi** uztvert tikai sev (savai misijai) vajadzīgos. Tīrību kā **higiēnu** var iedalīt personiskajā, sabiedriskajā un ekoloģiskajā (attiecībā pret dabu). Cilvēka vidi pēc plašuma iedala personiskajā (*adhjātmika*), sociālajā (*adhibhOtika*) un ekoloģiskajā (*adhidĒvika*).

Tīrība ir vienīgais no četriem civilizācijas principiem, kas ir **obligāts** pilnīgi visiem sabiedrības locekļiem. Tas ir pirmais princips, kas atšķir cilvēku no dzīvnieka. Dzīvnieku prātu vada instinkti, kas caur jutekļiem padara tos atkarīgus no ārējiem faktoriem. Kulturāla cilvēka prātu vada **saprāts** (BG 3.42), kas ļauj cilvēkam dominēt pār ārējiem apstākļiem. Tāds ir tīra prāta spēks. Cilvēks, kurš ciena citus, spēj koncentrēties un neslimo, ir kvalificēts būt par pilnvērtīgu un cienījamu sabiedrības locekli. Netīrība ir viens no trim galvenajiem **slimību** cēloņiem (līdz ar stresu un pārēšanos).

Lai izkoptu tīrību, nepieciešams darbs pašam ar sevi visa mūža garumā. Traucēkļi uzpeld gan no iekšienes (atmiņas, sliktām attiecībām), gan ārienes (dezinformācija, reklāma, infekcijas), tāpēc attīrīšanās process ir jāturpina nepārtraukti, katru dienu, visa mūža garumā. Ķermeni attīra dušā, bet prātu attīra ar mantrām (meditāciju). Attiecības sabiedrībā attīra ar smaidu, pieklājību un dāvanām.

Kas **traucē** tīrībai? Vislielākais traucēklis tīrībai ir ārļaulības dzimumsakari. Partneri saņem 50% viens no otra karmas, gan labo, gan slikto. Seksuālās attiecībās nodibinātais kontakts saglabājas līdz mūža galam. Pazaudēt pusi no savas visam mūžam paredzētās labās karmas (iespējām), vai arī divkāršot savu ciešanu apjomu visa mūža laikā — tas ir ļoti būtisks traucēklis savas misijas izpildei. Saprātīgs cilvēks nelielas izklaides dēļ neriskēs ar pusi no visas savas dzīves. Līdzīgi kā svešas sievas (vai vīra) **zagšana**, svešu mantu zagšana arī ir tīrības principa pārkāpums. Saskaņā ar augstākajiem taisnības principiem (ISO 1), cilvēks tik un tā nav spējīgs baudīt vai saglabāt savā īpašumā zagtu mantu. Piemēram, slavieņu Čārlzs Vells (Charles Wells), Čārlzs Ponzi (Charles Ponzi) un Bernards Medofs (Bernard L. Madoff) zaudēja izkrāpto bagātību, daudzus gadus pavadīja cietumā un mūžu nobeidza slimi. Šī laika lielākais zaglis tieši varnāšamas izpratnē ir Vladimirs Putins, un, kaut vēl joprojām pie varas un bagāts, viņš jau vairs neizskatās laimīgs.

Nopietnas attiecības starp cilvēkiem paredz, ka viņi var ietekmēt viens otru, pat piešlēgties viens otra apziņai. Ja cilvēkam ir nenoteikts skaits saimnieku, tad viņš nekvālicējas pat kā *Šūdra*. Tas nozīmē, ka viņš faktiski peld pa dzīvi kā straumi bez skaidra orientiera, bet kulturāli cilvēki nekad tā nepeld pa straumi pašplūsmā. Pat *Šūdra* ir kul-

turāls cilvēks. Daļa no tīrības ir **cieņa** pret citiem, kas nozīmē neiejaukšanos viņu ķermeņos un iekšējā pasaulē, apejot ķermeņa saimnieku. Cilvēks saņem rezultātus atbilstoši savai pienākumu izpildei. Tas, kurš neciena citus, nesaņems nekādus labus rezultātus, jo viņš nav izpildījis pat minimālos cilvēka pienākumus. Cilvēki var viens otru izmantot, apzināti vai neapzināti. Visdrošākais ir izdarīt apzinātu izvēli un **uzticēt** sevi kvalificētai (draudzīgai, pieredzējušai) personībai. Tas ir ļoti ātrs veids kā progresēt, reizēm tas ir vienīgais veids kā attīstīties — ļaut, lai viņš/viņa jūs maina pēc sava prāta. Tas arī pasargā no citas, nevēlamas ietekmes. Bezkontrole nozīmē, ka cilvēks ir atvērts parazītiem un pilda viņu plānus.

Tīrībai traucē apziņas parazīti jeb smalkās būtnes (**gari**, spoki, veļi), kas ietekmē cilvēka prātu. Netīrība, higiēnas pārkāpumi dod viņiem tiesības. Viena visuma ietvaros visi dzīvo būtņu prāti ir savienoti, tāpēc tās var ietekmēt viena otru arī ar **domām**. Ne visas domas jūsu prātā ir **jūsējās**. Reizēm jūsu prātu lieto arī citi, gan cilvēki, gan citas dzīvās būtnes, par kuru eksistenci jūs varbūt nezināt. Var likties, ka viņi to dara bez jūsu atļaujas, bet patiesībā Dievs sargā ikvienu, arī jūs, un ikvienai dzīvīvajai būtnei nodrošina brīvas izvēles iespēju, kas arī ir dzīvības definīcija. Tāpat patiesībā citi "dzīvo" pa jūsu galvu tikai ar jūsu piekrišanu, kas var būt netieša, vai arī jūs esat jau aizmirsis, ka devāt viņiem šo atļauju. Cilvēks var izvēlēties, kuras no svešajām domām viņš savā prātā ielaižat, un kuras — nē. Tīrība nozīmē izdzīt **parazītus** no savas galvas un atgriezties pie viena skaidra mērķa. Parazīti nav daļa no cilvēku sabiedrības, slīņķi un **trakie** ir ārpus sabiedrības. Spēja **koncentrēties** ir būtiskākais tīrības aspekts un citi, tādi kā mazgāšanās un formāla laulība, ir palīg līdzekļi.

Prāta kontrole ir domu filtrēšana, lai cilvēka prātā nevaldītu svešas domas bez viņa paša piekrišanas. Svešas domas mūsu prātā nonāk ne tikai mistiskā veidā, bet arī caur televīziju, radio, avīzēm, tiek "iepotētas" ar reklāmām u.c. Visuresoša vienpusēja **rek-lāma** (bez atgriezeniskās saites) ir traucēklis tīrībai: cilvēka prātā sadzen daudz svešu domu, kas viņam traucē dzīvot pašam savu dzīvi. Netīrības rezultātā cilvēki vairs nespēj koncentrēties, viņu domas "atšķaidās" ar svešām domām, un centieni kļūst ļoti vāji. Tas ir arī iemesls, kāpēc atmiņa pavājinās: uzkrātās zināšanas aizpūš svešu domu "kosmiskais vējš". Tīrība ir spēja noturēt savu identitāti, nepakļaujoties svešai ietekmei (ārpus savas lomas). Cilvēki, kas "**izkrīt**" no savas lomas, neiederas sabiedrībā. **Netīrība** plašākā nozīmē ir arī neiederšanās sabiedrībā.

Sakārtotā sabiedrībā katrs cilvēks izvēlas kādu sev piemērotu lomu un turas pie tās. Citi ar to var rēķināties. Ja cilvēks pienākumu **uzņemas** un saņem **pilnvaras**, viņš to arī pilda. Labāk kaut daļēji izpildīt savējo pienākumu nekā pilnībā – svešu (BG 3.35). Netīrs (neloģisks) cilvēks ir kā zemē nomesti elektrības vadi, cauri kuriem nevar laist strāvu. Labi vadi ir pacelti gaisā, lai nesaskartos ar zemi, neradītu noplūdi un nekorodētu.

Spēja koncentrēties ir pirmā un galvenā cilvēka kvalifikācija darbam. Bez tīrības cilvēks nav spējīgs koncentrēties ne uz kādu lietderīgu darbu un izkopt savu meistarību. Tāds viņš ir derīgs gandrīz tikai par orgānu donoru. Lai sasniegtu panākumus gandrīz

jebkurā jomā, ir nepieciešams **koncentrēties**. Koncentrēties nozīmē noslogot prātu. Prāta dabiskais stāvoklis ir strādāt **saprāta** vadībā (BG 3.42). Kad prāts ir noslogots, tas kļūst **mierīgs**, un cilvēks — **laimīgs** (BG 2.66). Kad cilvēks koncentrējas, viņam kļūst pieejams **iedvesmots** stāvoklis (angliski: "flow state", krieviski: "кряжж"). Šādā stāvoklī ķermenis un prāts sāk strādāt ar pilnu atdevi, ļoti efektīvi un ražīgi. Cilvēks atslēdzas no egoisma, traucēkļi pazūd un darbs noris ļoti viegli. Šādi var uzveikt arī materiālo **iekāri**, jo dzīvā būtne ir pārāka par matēriju un dzīvās būtnes vēlmes dominē pār jutekļu tieksmēm.

Lamāšanās un rupja runa ir iedarbīgs veids kā sasmērēt sevi un apkārtējos. **Dusmas** arī traucē tīrībai, jo sarauj saikni ar objektu. Tīrībai ir nepieciešams pietiekams kontakts ar apkārtējiem objektiem, lai tos varētu sašķirot.

Sevis uzticēšana reizē **vairākām** neatkarīgām autoritātēm, savukārt, ir iekšēja netīrība, un, labākajā gadījumā, progresu bloķē. Divu kungu kalps nav ne efektīvs, ne cienījams. Pats Dievs nicinoši izsakās par **neizlēmīgajiem** (BG 2.41-44).

Netīrība padara cilvēku lēnu, liekie elementi traucē progresu. Darbu var pātrināt nevis **steidzoties**, bet **atbrīvojoties no traucēkļiem**, attīrot prātu un darba vidi. Koncentrācija uz šaurāku interešu sfēru padara darbību gan efektīvāku, gan efektīgāku. Bērna durta adatiņa rada apmēram 1000-reiz lielāku spiedienu uz zemi nekā 40 t tanks, jo adatas smailē visu spiedienu koncentrē vienā punktā (mazāk par kvadrātmilimetru), bet tanka kāpurķēdes sadala spiedienu plašā apgabalā (vairāki kvadrātmetri). Līdzīgi, nemainot cilvēka enerģijas daudzumu, viņš var sasniegt jebkuru mērķi, ja visu enerģiju koncentrē vienā punktā (BG 2.41). Tīrība ir īpašība, kas ļauj visu uzmanību koncentrēt vienā punktā.

Kā **izkopt** tīrību? Ja spēja koncentrēties nav attīstīta, protams, ērtāk ir sākt ar savu hobiju — to, kas cilvēkam jau tā pat liekas interesants. Šajā *kali* laikmetā traucēkļu ir daudz, un koncentrēšanās uz **darbu** ir gandrīz vienīgais praktiskais risinājums, kā no tiem izvairīties. Darbam ir jābūt pietiekami **izaicinošam**, lai koncentrācija uz to atslēgtu uzmanību no blakuslietām. Pārvarot egoismu, cilvēkam ir jāiemācās šo savu prieku no sava hobija nodot arī citiem. Tās īpašības, ar kurām cilvēks **dalās**, viņam pašam arī plešas plašumā. Negaidīti, bet **pateicība** izraisa svētīgu stāvokli, kurā kļūst viegli koncentrēties.

Regulāra **duša**, it īpaši, no rīta un, atgriežoties no pilsētas, palīdz uzturēt gan ārējo, gan iekšējo tīrību. Tīrs ūdens aizdzen arī smalkās būtnes (apziņas parazitus), viņam tas ir kā uguns.

Fiziskā netīrība ir svešķermeņu piejaukums. Prāta netīrība ir vesū domu piejaukums. Iekšēji cilvēks attīrās, uzturot **dialogu** ar savu **avotu**, sponsoru un galveno klientu – Dievu. Dievs ir tīrības etalons, visu vienojošais faktors un augstākais tīrīšanas līdzeklis (*pavitra parama*, BG 10.12), tāpēc, biedrojoties ar Dievu, cilvēks izveseļojas, kļūst gudrāks, stiprāks, slavenāks, brīvāks, pārticīgāks un arī **tīrāks**.

16. gs. svētais Gopāla Bhatta Gosvāmī grāmatā “Hari bhakti vilāsa” ir apkopojis dažādus regulējošos principus un ieteikumus no svētajiem rakstiem. Attiecībā uz tīrību viņš tur (3.47) citē pantu no *garuDa purāNas*:

*oM apavitraH pavitro vā sarvāvasthāM gato'pi vā
yaH smarēt puNDarīkākšaM sa bahjābhjantaraH ŚuṣiH*

“Tīrs vai netīrs, jebkurā stāvoklī, nonācis jebkurā situācijā, tas, kurš atceras **lotosacaino** (Dievu), kļūst tīrs gan ārēji, gan iekšēji.”

Pie kā **noved** tīrība? Pie apziņas intensitātes. Piemēram, ASV iedzīvotājiem apziņas intensitāte vidēji ir lielāka nekā Eiropā. Tas noved pie tā, ka vairāk kā katrs 30-ais amerikānis ir miljonārs. Rietumeiropā, savukārt, apziņas intensitāte vidēji ir lielāka nekā bijušajā padomju savienībā, kur cilvēki bija pieraduši šķērdēt daudz laika uz sev nepiemērotām darbībām (vāja specializācija).

Tīrība nozīmē spēju koncentrēties. Nav noslēpums, ka mūsdienu **bērniem** tās ļoti trūkst, tātad drīz trūks arī pieaugušajiem. Ķimikāliju ražotāji iesaka ārstēt ADHD (uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindromu), notrulinot cilvēku ar narkotikām (ritalīnu). Svētie raksti iesaka **attīrīties**, praktizēt tīrību, kas dabiski ļaus labāk koncentrēties.

Izkopta tīrība garantē, ka cilvēks vienmēr būs vajadzīgs citiem, viņam vienmēr atradīsies **darbs**. Ja šī grāmata iedvesmos jūs strādāt pie sevis, noteikti sāciet ar tīrību jeb spēju koncentrēties — tā ļaus izkopt arī citas vēlamās īpašības, bet bez koncentrācijas visi citi pūliņi būs diezgan neefektīvi.

Līdzjūtība

Līdzjūtība (*dajā*) ir spēja iziet ar apziņu no sava prāta un paskatīties uz pasauli ar cita cilvēka acīm (empātija). Cilvēki ir pieraduši pavadīt laiku savā ego burbulī, to, ko redz, domā un sajūt citi, viņi aizvieto ar saviem sagudrojumiem. Bez empātijas cilvēks nav spējīgs ar citiem **komunicēt**, viņš tikai komunicē pats ar sava prāta sagudrojumiem, bet maz ko uzzin par otru cilvēku. Protams, ka tas ir garlaicīgi. Ja grib padarīt saziņu ar citiem cilvēkiem kaut cik interesantu, ir jābūt pietiekami atvērtam, tiešām jāpievērš **uzmanība** otram cilvēkam.

Business balstās uz to, ka biznesmenis labi izprot citu cilvēku vēlmes, kā arī uzkrājumus jeb resursus. Biznesa pamatā ir komunikācija, citu **cilvēku studijas**. Laba biznesa kontakta laikā cilvēks vairāk domā un runā par otra jūtām un domām nekā savējām. Tas ir glaimojoši otram cilvēkam, un patīkamās sajūtas pārvēršas **peļņā**. Tā kā cilvēki ir dažādi, un viņu vērtību sistēmas ir dažādas, savienojot to, kas vienam ir daudz un liekas mazvērtīgs ar to, kas otram trūkst un liekas vērtīgs, var gūt peļņu. Kārtīga komunikācija

attīsta biznesmeni arī kā **personību**. Vienpusēja komunikācija, kā tas mūsdienās notiek ar **reklāmas** uzspiešanu, biznesmeni neatīsta, bet vairo savstarpējos parādus. Bizness bez komunikācijas vispār robežojas ar krāpšanu.

Rietumu psiholoģijā *līdzjūtību* sauc arī par “prāta teoriju” (**theory of mind**, https://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_mind). Līdzjūtības trūkumu sauc arī par **autismu**.

Kas **traucē** izkopt līdzjūtību? Pirmām kārtām, tā ir **gaļas ēšana**, kas neizbēgami padara cilvēku **cietsirdīgu**. Lai varētu nogalināt sīkas izklaides dēļ, ir jābūt pietiekamam cietsirdīgam un nejutīgam pret citu ciešanām. Svētajos rakstos ir norādīts, ka liellopi Dievam ir īpaši mīļi, viņa augstāko planētu pat sauc par **Goloku**, “govju zemi”. Gaļēdājiem liekas, ka, ņirgājoties par **laimes avotu**, viņi paši kļūš laimīgāki. Nē, nekļūs. Jo ātrāk beigs ņirgāties, jo vairāk laika paliks, lai baudītu dzīvi. Gandrīz nekur attīstītājās rietumu valstīs, pie kurām Latvija noteikti ir pieskaitāma, gaļu nav nepieciešams ēst izdzīvošanas pēc. Tā pat drīzāk ir kaitīga veselībai. Augsta ranga profesionāli sportisti reizēm kļūst par veģetāriešiem tīri, lai uzlabotu savus rezultātus (skat. filmu “The Game Changers”).

Ko dod līdzjūtība? Izkopta līdzjūtība garantē, ka cilvēks vienmēr varēs uzturēt **labas attiecības** ar citiem.

Askētisms

Askētisms (*tapas*) ir spēja priecāties par grūtībām un maksimāli izmantot tās savai attīstībai. Dzīvojot bez grūtībām, attīstība notiek lēnu vai nenotiek nemaz. Sekli cilvēki priecājas, ka garīgums pasargā viņus no raizēm, sliktiem paradumiem un grūtām un sarežģītām situācijām. Pieredzējušākie saprot, ka tikai grūtībās var rast rūdījumu un vienmēr cenšas izmantot tādas iespējas rast rūdījumu. Askētisma dotais spēks ir liels, būtiski pārāks par biznesmeņa spēku, ko dod plašais kontaktu tīkls. Askēts ir kā elitāras specvienības kareivis, kas var mainīt kārtību pasaulē, nesaskaņojot to gandrīz ne ar vienu. Protams, ka Dievu nekad nevar ignorēt, Dievs ir visu askēžu saimnieks, kurš tad arī dod spēku askētiem (BG 5.29).

Askētismu drīkst izkopt tikai tie, kas jau ir izkropuši **līdzjūtību**, pretējā gadījumā apkārtējiem nāksies daudz nevajadzīgi ciest. Askētisms arī nav piemērots sievietēm un bērniem, vismaz ne lielākajai daļai.

Kad cilvēks patiesīgi, no visas sirds cenšas pārvarēt grūtības, viņš sevī atklāj tādas spējas, par kurām agrāk pat nenojauta, ne pats, ne apkārtējie. Kas **traucē** attīstīt askētismu? Cilvēki ir pieraduši pavadīt laiku reibuma stāvoklī, tāpēc neapzinās savu patieso

varenību. **Reibuma** stāvoklī realitāte tiek aizvietota ar iedomām. Tas traucē pārvarēt grūtības. Askētisms nav savietojams ar apreibināšanos, pat kofeīns (melnā tēja un šokolāde) traucē attīstīt askētismu. Savukārt, **mantras** darbojas kā prātu attīrošs līdzeklis, kas atjauno cilvēka dabiskās iespējas. Vēl spēcīgāki par parastām mantrām ir **Dieva vārdi** (*ḷēto darpana mārḡanam*), kas ļoti efektīvi attīra apziņas spoguļi. Saskarsmē ar visbrīvāko, visvarenāko un vistīrāko, cilvēks sāk līdzināties Viņam.

Askēzi vajag norobežot no vienkārši grūtībām. Nīče teica: “Kas mani nenogalina, padara mani stiprāku”. Tomēr, visu mūžu viņš cieta no slimībām un nomira 55 gadu vecumā. Askēze ir tikai brīvprātīgi uzņemtās grūtības, kuras tiek pārstrādātas rūdījumā un tādējādi dod spēku. Visādi ievainojumi, kas tikai atstāj rētas un pārklāj cilvēka apziņu ar skumjām, nav askēze. Tomēr arī īsta askēze var nocietināt sirdi, tāpēc harmoniskai attīstībai askēzi var izmantot tikai tiktāl, cik sniedzas cilvēka *līdzjūtība*. Bhagavadgītā Krišna apraksta 3 veidu askēzes: *pastāvībā*, *kaislībā* un *tumsībā*. Savukārt, askēzes *pastāvībā*, kā vienīgās ieteicamās, tiek iedalītas sīkāk:

Ķermeniskās askēzes ir dievu, skolotāja, intelīgences un vecāko godināšana, tīrība, vienkāršība, dzimumatturība un nevardarbība (BG 17.14). Redzam, ka tās ietver sevī divus iepriekšējos principus.

Runas askēzes ir runāt maigi, patiesīgi, patīkami un svētīgi, kā arī studēt svētos rakstus (BG 17.15).

Prāta askēzes ir prāta sāts (apmierinātība), skaidrība (atskurbums), klusēšana, paškontrolē un attieksmes šķīstīšana (BG 17.16). Cilvēks var reaģēt uz notiekošo spontāni, bet var arī rediģēt savu attieksmi. Šis rediģēšanas darbs ir esamības šķīstīšana (*bhāva samśuddhi*).

Ja šīs trīs veidu askēzes tiek veiktas ar **ticību** un nerēķinoties ar peļņu, tās ir *pastāvībā* (BG 17.17). Ja tās veic, lai iemantotu cieņu, godu un pielūgsmi, un ar **lepnumu**, tad askēzes ir *kaislībā*. Tādas askēzes ir svārstīgas un nepastāvīgas. (BG 17.18) Ja askēzes veic aiz **mulķības**, mokot sevi, vai, lai izsistu citus no līdzsvara, tās ir *tumsībā* (BG 17.19).

Kāds ir **ieguvums** no izkopta askētisma? Spēja pārvarēt grūtības, praktiski neatkarīgi no apstākļiem ir tiešais un galvenais ieguvums. Tas arī dod spēku **ārēji** ietekmēt citus (piemēram, iebiedējot).

Ilgtspēja

Ilgtspēja (*satjam*) ir prasme dzīvot, neko netērējot, nekad nepaliekot parādā. Tā ir dzīve pilnīgā harmonijā ar Dieva likumiem, kurš ir *param satjam*, Augstākā Patiesība.

Sanskrita vārdi “*sat*” un “*asat*” nozīmē arī “cēlonis” un “sekas”. Cilvēks, kurš praktizē ilgtspēju, pamazām kļūst par cēloni, un viss viņam apkārt kļūst par sekām. Citiem vārdiem, tāda cilvēka vēlmes un vārdi **piepildās**. Kad cilvēks respektē Augstāko Patiesību, Augstākā Patiesība arī viņu sāk respektēt (BG 4.11). *Ilgtspēja* ir īpašība, ko tradicionāli asociē ar dažādu ticību **priesteriem**, t.i. viņu vārdam ir **spēks**.

To, kas prātam patīk, un kas – nepatīk, var pārprogrammēt. Ilgtspējīgs cilvēks savu prātu programmē tā, lai viņam sagādātu laimi viss tas, kas patīk Dievam. Rezultātā var baudīt dzīvi un līdz ar to, reizē, attīstīties un pieņemties spēkā (BG 6.7). Pārprogrammēšanas process izpaužas kā svēto rakstu studijas, kas pati par sevi ir patīkama un spēcinoša nodarbošanās.

Visa matērija ir inerta, bet gars ir vienmēr darbīgs. Lai uzturētu sevī dzīvību, nepieciešams pastāvīgi kontaktēt ar dzīvo, t.i. svētām personībām, Dieva vārdu un svētajiem rakstiem. Samazinot mijiedarbību ar nedzīvo matēriju, var samazināt ciešanas un iegūt vairāk laika savai darbībai. Samazināt mijiedarbību nozīmē atteikties no nevajadzīgām izklaidēm un neproduktīvām nodarbēm (BG 2.49).

Kas **traucē** attīstīt ilgtspēju? Tā ir lētticība, māņticība un **azarts** (angl. “lottery mentality”), kas nozīmē muļķīgu cerību “man paveiksies”, par spīti likumiem un loģikai. *Ilgtspēja* ir spēja uztvert realitāti absolūti godīgi, neko nesagrozot, neizpušķojot un nenomelnojot. *Ilgtspējīgs* cilvēks nekad nepaļaujas uz **laimi**, bet kalkulē riskus, sašķiro prioritātes un mērķtiecīgi izvēlas optimālo rīcības plānu.

Kamēr askētisms nav attīstīts, par ilgtspēju var tikai fantazēt, jo daudzie prāta ierobežojumi, kas neļauj iziet ārpus **komforta zonas**, neļaus rīkoties atbilstoši situācijai. Nāksies vienīgi lavierēt, lai nesadurtos ar kādiem nepatīkamiem iespaidiem savā prātā, un saglabātu **ierastos** domāšanas šablonus.

Dažādas metodes, kā pieslēgties realitātei un manipulēt to ir aprakstītas četrās vēdās. Mūsdienās daudz svarīgāka ir piektā vēda — vēsturiskie stāsti, kas ļauj tieši pieslēgties sākotnējai personībai, neejot caur smalkiem un sarežģītiem tehniskiem procesiem.

Ko dod izkopta *ilgtspēja*? Pirmām kārtām, tā ļauj pašam pastāvēt ilgi un stabili, neatkarīgi no naidīgiem ārējiem spēkiem, un harmonijā ar draudzīgiem ārējiem spēkiem. *Ilgtspēja*, kuru krišnaītu literatūrā sauc par “patiesīgumu”, ļauj **iekšēji** mainīt citus (pieņemam, atbrīvojot no kaitīgiem ieradumiem). No šiem četriem principiem, kas ir cilvēku sabiedrības pamatā (SB 1.17), šajā *kali* laikmetā tikai *ilgtspēja* **pilnībā strādā** un uztur cilvēku, jo tā ir atkarīga tikai no vienmēr perfektā Dieva, nevis (korumpētās) cilvēku

sabiedrības. Tā ir arī **vismalkākais** no četriem principiem, kas prasa **visaugstāko** kvalifikāciju. *Ilgspējīgam* cilvēkam neizbēgami piemīt arī *tīrība, līdzjūtība* un *askētisms*.

Šīs 4 īpašības ir īpaši svarīgas cilvēku sabiedrībā, bet nav tik būtiskas dzīvnieku/mežņu kopienās.

Pierādījumi

Zināšanu daba
Piezīmes par sanskrita rakstību un izrunu
Bhagavad-gīta
Śrīmad-bhāgavatam
Śrī Iṣopaniśada
ḲĒtanja-ḳarītāmIta
Viṣṇu purāna
Brahma Samhita
Ḳānakja nīti-śāstra

Zināšanu daba

Visa grāmatas vērtība ir pilnībā ietverta šajā nodaļā. Dažas rindiņas no svētajiem rakstiem dod pieredzi, kas līdzvērtīga veseram mūžam. Pārējās nodaļas būtībā ir tikai komentārs, kas iesācējiem palīdz saprast un novērtēt svētos rakstus.

Ticība jeb atvērtība cilvēku stiprina, bet šaubas novājina. Šaubas ir labas tikai tad, ja tās izraisa būtisku jautājumu, kas tiek arī uzdots, un tiek saņemta autoritatīva atbilde. Tad šaubas savu lomu ir izpildījušas, paliek tikai zināšanas, un cilvēks ir brīvs (BG 4.41).

Lai sagrautu šaubas, ir nepieciešams citāts no svētajiem rakstiem, kas saņemti pa mācekļu pēctecību, materiāli saistīto būtņu neizkropļoti. Dieva varenība ir bezgalīga, bet ne caur visiem kanāliem tā ir pieejama pilnībā. Svētos rakstus nes personas, kas brīvas no tumsības ietekmes. Ja par Dievu runā ar mīlestību, viņš pats pieslēdzas sarunai un garantē perfektu rezultātu (BG 10.9-11). Bez atsaucis uz autoritāti, cilvēki mēdz ārēji piekrist, bet saprātā tik un tā paliek šaubas. Pārpusaulīgās zināšanas atbrīvo no visām ciešanām un dod pilnīgu mieru (BG 4.39). Izlasot šo nodaļu, šaubas izzudīs.

Piezīmes par sanskrita rakstību un izrunu

Tā kā svēto rakstu oriģināls ir sanskritā, tad šeit pievienotas dažas piezīmes par sanskrita izrunu un rakstību. Sanskrits nav piesaistīts konkrētai rakstībai, valoda ir skaņa. Kopš angļi iekaroja Indiju, sanskrita teksti pamatā tiek publicēti ar nāgarī (dēvanāgarī) burtiem, kā arī ar modificētu latīņu alfabētu. Abos gadījumos tekstu raksta kā skan, ieskaitot skaņu mijas, piemēram, latviešu "galds" pierakstītu kā "galc".

Latviešu un lietuviešu valodas skaņas ir diezgan tuvas sanskritam, latvieši sanskritā runā praktiski bez akcenta. Tāpēc šajā grāmatā sanskrita vārdi tiek rakstīti ar latviešu burtiem, precizitātei izmantojot dažas piedevas: sanskritā lielie un mazie burti neatšķiras, bet latviešu valodā nav dažu sanskrita skaņu, tāpēc latviešu valodas lielie burti tiek izmantoti, lai apzīmētu atšķirīgas sanskrita skaņas. Izrunas apraksts balstās uz Čārlza Viknera dokumentu (atrodams internetā, meklējot "charles wikner").

Skaņas, kam apzīmējumi nesakrīt ar latviešu valodu (Ē, O, I, Ī, Ļ, G, Š, T, Th, D, Dh, N, M, H), ir zemāk paskaidrotas.

Patskaņi (*svara*): a ā i ī u ū ē Ē o O I Ī Ļ Ļ

Sanskritā nav īsa "e", savukārt, šaurais un platais "e" ir dažādas skaņas. Šaurais ir apzīmēts ar "ē", bet platais ar "Ē": vējš, tĒvs.

Abi "o" ir garie un ar stieptu intonāciju. "o" izrunā kā internacionālismos: zona, pols. "O" ir platais "o", ko izrunā ar platāk atvērtu muti.

Latviešu valodā nav "I" atbilstošas skaņas, bet krievu valodā tāds ir cietais i: "ы". To izrunā ar paceltu mēles galu. Ar "I" ir apzīmēta īsa, bet ar "Ī" — gara skaņa.

Latviešu valodā nav arī "ļ" atbilstošas skaņas. Tas skan līdzīgi "L", tikai, kā jau visiem patskaņiem, mēle nepieskaras aukslējām. Ar "ļ" ir apzīmēta īsa, bet ar "Ļ" — gara skaņa. Ar latviešu līdzskani "ļ" šie patskaņi nav īpaši saistīti, vienkārši "ļ" burts paliek brīvs, jo sanskritā tāda līdzskaņa nav. Cerams, ka tas neradīs problēmas, jo izmantotajos citātos šis burts neparādās. Sanskritā nav arī divskaņu.

"A" skaitās pamatskaņa, no kuras tiek atvasinātas pārējās. Sanskrita gramatika paredz sekojošus patskaņu pārveidojumus, savienojot ar "a":

a+a=ā

a+ā=ā

a+i=ē

a+ē=Ē

a+u=o

a+o=O

a+I=ar

a+ar=ār

Līdzskaņi (*sparśa*) iedalās piecās grupās pēc runas orgānu saskarsmes vietas. Katrā grupā ir 4 kombinācijas no balsīguma un piedvesmas (aspirācijas), kā arī nazālais līdzskanis, puspatskanis un šņācenis (ja ir). Nosaucot līdzskaņus, tos papildina ar "a" (latviski "bē cē dē ef gā" vietā būtu "ba ca da fa ga").

Rīkles grupa (*kaNTha varga*): k kh g gh G - h

Skaņa "kh" ir vienots veselums, it kā "k" un "h" izrunātu reizē. Līdzīgi ar "gh".

"G" ir nazalizēts "g" (skaņa iet caur degunu).

Aukslējeņi (*tālavja*): ḷ ḷ̣ ḷ̥ ḹ̥ ḹ̥̄ ḹ̥̄̄ ḹ̥̄̄̄

"Š" izrunā ar mēles pamatu, līdzīgi vācu "Ich".

Priekšējo aukslēju (pieses) grupa (*mūrdhanja varga*): T Th D Dh N r ṣ

"T" un "Th" ir mīksti kā "t" britu angļu izrunā. "D" un "Dh" ir līdzīgi "d", tikai mēle pieskaras aukslējām.

"N" ir līdzīgs latviešu "n", tikai mēle pieskaras aukslējām.

Zobu grupa (*dantja varga*): t th d dh n l s

Lūpeņi (*oštja varga*): p ph b bh m v -

Visas piedvestās skaņas "Th", "Dh", "th", "dh", "ph", "bh" ir nedalāmas, "h" šeit izrunā reizē ar nepiedvesto līdzskani.

Divas sanskrita skaņas nav ne līdzskaņi, ne patskaņi:

"M" (*anusvāra*) ir nazāla skaņa, kas seko patskanim. Vārdā "*saMskIta*" to izrunā kā nazālu "a" pārejā no "a" uz "s", lūpām nesaskaroties un mēlei neskarot aukslējas. Pirms līdzskaņa tā parasti pārvēršas par attiecīgās grupas nazālo līdzskani.

"H" (*visarga*) ir nebalsīga elsa aiz patskaņa, kas skan kā īss "h". Ja aiz *visargas* nekas neseko, tad tiek atbalsots iepriekšējais patskanis.

Vārdi, kas rakstūti augstāk aprakstītajā sistēmā, tekstā ir izcelti kursīvā.

Citur grāmatas tekstā sanskrita vārdi ir latviskoti. Tie ir rakstūti tikai ar parastajiem latviešu burtiem, parastā nozīmē (nediferencējot lielos un mazos), un tiem ir pievienotas latviešu galotnes, lai norādītu locījumu. "G" tiek rakstīts kā "ng".

Angļu valodā nav dažādu sanskrita skaņu, tāpēc angļi (kas apmēram 200 gadus kontrolēja Indiju) apzīmē dažas sanskrita skaņas ar latīņu burtu salikumiem: "I" ar "ri", "Ē" ar "ai", "O" ar "au", "ḷ" ar "lri", "š" un "Š" ar "sh", "č" ar "ch". Skaņu "dž" viņi varētu apzīmēt vienā burtā ar "j", bet faktiski angļu akcentā "ḷ" un "ḷ̣" izrunā ar piedvesmu un apzīmē attiecīgi ar "c" un "j". Īstos "č" un "dž" viņi izrunā ar vēl lielāku piedvesmu un apzīmē attiecīgi "ch" un "jh".

Sanskritā ir tikai 2 pieturzīmes: "||" (rindas vai teikuma beigas) un "||" (panta vai rinkopas beigas). Tekstu starp pieturzīmēm izrunā vienā elpas vilcienā, tāpēc visi vārdi saplūst vienā. Labskanības dēļ izlaistie burti ir apzīmēti ar apostrofu, un tos neizrunā. Uz izteiksmi (intonāciju) — jautājuma vai izsaukmes — sanskritā norāda **vārdi**, pie-

mēram, “hi” – izsaukuma zīme, “api” – jautājuma zīme, “ādi” – trīspunkte. Komata un domuzīmes vietā izmanto saikļa vārdus.

Tālāk seko īss izmantoto avotu apraksts un paši citāti.

Tulkojumi pēc iespējas saglabā vārdu kārtību un ritmu.

Atsevišķo vārdu tulkojumi nav doti, tos jāmeklē sanskrita vārdnīcās.

Bhagavad-gīta

bhagavadgītā jeb Dieva dziesma, iespējams, ir vispazīstamākā vēdu daļa. Tā ir nodaļa no Mahābhāratas eposa, kurā Krišna pirms kaujas atklājas savam draugam Arġunam un iedrošina viņu uz pienākuma izpildi.

Arġuna bija apmulsis, savtīgu mērķu vadīts, bet Krišna kā absolūts, kas sevī ietver visu, atklāja viņam savu dievišķo plānu, pasaules likumus un dažādas metodes, ar kurām sasniegt pilnību.

BG 1.32-33

kiM no rāġjēna govinda kiM bhogĒr ġīvitēna vā |
jēšām arthē kāGkšitaM no rāġjaM bhogāH sukhāni ģa || 32 ||
ta imē 'vasthitā juddhē prāNāMs tjaktvā dhanāni ģa |
ākārjāH pitaraH putrās tathĒva ģa pitāmahāH || 33 ||

Kam mums karaļvalsts, Govinda, kam labumi, dzīve vai, kuru labad vēlamies mēs valsti, labumus, laimi ar, tie šeit izvietoti cīņai, dvašu atdod, guvumus ar, skolotāji, tēvi, dēli, tāpat arī vecietēvi.

Šeit Arġuna runā par pašu esamības pamatu, lai gan nepareizā interpretācijā. Esamības augstākais mērķis ir laime, un attiecības starp dzīvajām būtnēm ir laimes avots. Arġuna tomēr gan laimi, gan attiecības apskata izrauti no konteksta, neņemot vērā Dievu. Vēlāk Krišna to izlabos, norādot, ka ir visa visuma **tēvs, māte, sponsors un vectēvs** (BG 9.17). Viņš ir īstenais baudītājs (BG 5.29). Citu uzdevums ir asistēt viņa baudās. Lai vairotu laimi, Dievs izvērsies daudzās dzīvajās būtnēs (BG 10.8, BG 15.7), bet ne visas viņas vēlas sadarboties. Tās, kuras nesadarbojas ar Dievu, nonāk esamības perifērijā (materiālajā pasaulē).

Arġuna šeit spēlē neziņas mākta cilvēka lomu, jo kā tuvs Dieva līdzgaitnieks viņš to var nospēlēt labāk nekā īstie tumsoņas.

Uzrunā izmantotais vārds "govinda" burtiski nozīmē "acuraugs".

BG 1.39

*kula-kšajē praNašjanti kula-dharmāH sanātanāH |
dharmē naštē kulaM kltsnam adharmo 'bhibhavatj uta || 39 ||*

Ģimenei izbeidzoties, tiek pazaudēta mūžīgā ģimenes kārtība.
Kārtība zaudēta, visu ģimeni tad pārņem nekārtības.

Ģimenes tradīcijas ir laika pārbaudītas vērtības. Laiks, būdams Dieva spēks, iznīcina visu lieko (no Dieva viedokļa), un atstāj tikai labo. Arģuna nāca no labas ģimenes, tāpēc baidījās pazaudēt tradīcijas. Bet pašmērķis ir uzturēt kontaktu ar Dievu, ģimenes tradīcijas ir palīglīdzeklis. Šajā brīdī Arģuna vēl nezināja, ka Dievs ir ar viņu un uzņemas atbildību par cīņu.

BG 1.40

*adharmābhibhavāt kIšNa pradušjanti kula-strijāH |
strīšu duštāsu vāršNēja gājate varNa-saGkaraH || 40 ||*

Nekārtībām dominējot, *kIšNa*, degradējas ģimenes sievietes. No sieviešu degradācijas, *vIšNi* pēcteci, dzimst ārpuskatgoriju jucekli.

Sievietes spēja koncentrēties ir vājāka, tāpēc viņām ieteicams vienmēr dzīvot vīrieša (tēva, vīra, dēla) aizsardzībā. Bez aizsardzības sieviete viegli nonāk savu jutekļu varā. Tāda dzīve līdzinās dzīvniekiem, kuri reaģē uz ārējiem kairinājumiem, nevis kultūru (iekšējās vērtības). Cilvēks progresē, pārnesot uzmanību no ārējās nedzīvās pasaules uz iekšējo, tuvāk dvēselei. Nedzīvie maņu objekti nav tik nozīmīgi kā dzīvas personas (BG 3.42).

Ar degradāciju šeit jāsaprot bezatbildīgs sekss. Ar vīrieša sēklu pārvietojas dvēseles, kas meklē jaunu ķermeni. Dievs novirza visas dzīvās būtnes pie piemērotiem vecākiem, un vecāki, kam bērns nemaz nerūp, tikai sekss, ir piemēroti dēmoniskiem bērniem (BG 16.19). Dēmoniskie bērni pēc tam rada ciešanas arī vecākiem. Sēklas stadijā cilvēka apziņa ir ļoti ierobežota, bet tomēr pastāv, un dvēsele ar spēcīgu smalko ķermeni var palikt mātes miesās arī, netiekot pie olšūnas, un piedzimt vēlāk, izspiežot no dīgļa vēlāk ieņemtu vājāku būtni. Tas izpaužas kā **transgonija** jeb īpašību mantošana neģenētiskā ceļā. Piemēram, diviem baltajiem vecākiem var piedzimt bērns — mulats no mātes agrākajiem dzimumsakariem. Labi situēts vīrietis tāpēc izvairās pieņemt "netīru" sievu, lai nedabūtu sev svešus bērnus. Civilizētā sabiedrībā tam pievērš uzmanību, it īpaši valdnieku ģimenēs, un Krišna un Arģuna abi nāca no valdnieku ģimenēm, kurās ģenētiskajai selekcijai pievērš uzmanību. Bhagavad-gītā izmantotās uzrunas ir atbilstošas kontekstam un piešķir tekstam papildus dziļumu. Šeit Arģuna norāda uz vīriņu dzimtu.

Negribētos pēcnācējus šeit sauc par **varna-sankaru** jeb profesionālo sajaukumu (sliktā nozīmē). Tādi cilvēki nesaņem mērķtiecīgu izglītību, nav spējīgi strādāt nevienā

profesijā, un kļūst par smagu nastu sabiedrībai (BG 1.41), jo traucē arī citiem strādāt, piemēram, zog un uzbrūk. Ja viņi nokļūst vadībā, nasta kļūst vēl smagāka.

BG 1.41

*saGkaro narakājĒva kula-ghnānāM kulasja ḥa |
patanti pitaro hj ešāM luṭpa-piNDodaka-kriḥāH || 41 ||*

Juceklīgi pēcnācēji dzīvi pārvērš par elli ģimenes grāvējiem un radiem. Viņu senči krīt, paliekot bez maizes un ūdens ziedojuumiem.

Koncepcija par to, ka cilvēka brīvība paredz arī tiesības zagt un uzbrukt, pie brīvības nenoved. Jāskatās kopējā brīvība, nevis vienam uz otra rēķina.

Pat, ja cilvēks ir bijis grēcīgs, viņš var dzīvot komfortabli pēc nāves smalkajā ķermēnī, kamēr pēcnācēji viņu godina ar rituāliem maizes un ūdens ziedojuumiem.

BG 1.42

*doṣĒr ētĒH kula-ghnānāM varNa-saGkara-kārakĒH |
utsādjaṅtē ḡāti-dharmāH kula-dharmāṢ ḥa ṢāṢvatāH || 42 ||*

<blockquote></blockquote>

Vecākie locekļi nes kultūru/dharmu<h3>BG 2.14</h3>

BG 6.27, 7.11

Šrīmad-bhāgavatam

bhāgavata purāNa jeb *Šrīmad-bhāgavatam* ir grāmata par Dievu. Divpadsmit dziedājumos tur Dievs ir aprakstīts dažādos aspektos, kā arī viss, kas ar viņu saistīts — dažādās pasaules, kurās Viņš darbojas; Viņa līdzgaitnieki; spēles, cīņas un mākslas, ar kurām viņi izklaidējas; dažādie spēļu piederumi, tādi kā pilis, transporta līdzekļi un ieroči; zināšanas un iemaņas, kas nepieciešamas, lai kontaktētu ar Dievu; kā arī civilizācijas sistēma, kuras ietvaros Dievs veido savas attiecības — un tā ir varnāšrama.

ŠB 1.2.12

paṢjantjātmani ḡātmānam bhaktyā Ṣruta ḡIhītajā

"patība" var nozīmēt gan redzamo (rupjo) ķermeni (visseklākā realitātes uztvere), gan smalko ķermeni (prātu, saprātu, ego), gan dvēseli, gan Virsdvēseli. Šajā gadījumā pirmā "patība" ir prāts, bet otrā — Virsdvēsele.

Attīrītu prātu ir iespējams pievērst Dievam un dzert no neizsmeļamā gudrības, laimes un jaunības avota.

Saprāts ir instruments, kas nosaka prāta virzienu, un ticība ir atvērts kanāls, pa kuru plūst laime.

<h3>SB 1.2.13</h3>

ŠB 1.4.20

Šrī Iṣopaniṣada

Iṣopaniṣad ir īss filozofisks traktāts, kurā aprakstīta pasaules pārvaldība (“iṣa” — kontrolieris).

ḲĒtanja-ḳaritāmIta

ḲĒtanja-ḳaritāmIta

Viṣnu purāna

Viṣnu purāna

Brahma Samhita

Brahma Samhita

Ḳānakja nīti-ṣāstra

Ḳānakja nīti-ṣāstra

Hitopadefsa

nidrāhāra-bhaya-mēthunā

Vārdnīca

Grāmatas tekstā kursīvā izceltajiem vārdiem šeit ir norādītas tās nozīmes, kuras izmanto autors.

Saīsinājums "skt." nozīmē "sanskritā", skatīt arī skaidrojumu pie sanskrita vārda.

Absolūts — sākotnējais cēlonis, visu enerģiju avots un kopums, visaptverošais vienotais veselums. Materiālisti uzskata, ka tas ir nedzīvs. Pār pasaulnieki uzskata, ka viņš ir dzīvs, sākotnējā personība. Nihilisti uzskata, ka tāds nemaz neeksistē, t.i. vispār nekas neeksistē. Monisti uzskata, ka viņi paši ir sākotnējais cēlonis, vienīgais, visuvarenais un visaptverošais.

adhibhūta — sabiedriskā sfēra; redzamā pasaule (kas sastāv no 5 elementiem), apkārtējās dzīvās būtnes. Salīdzināt ar *adhjātmā* un *adhidēva*.

adhidēva — dievišķā sfēra; neredzamie pasauli pārvaldošie spēki. Salīdzināt ar *adhibhūta* un *adhjātmā*.

adhjātmā — dvēseles sfēra, cilvēka iekšējā pasaule. Salīdzināt ar *adhibhūta* un *adhidēva*.

ahaMkāra — ego, pirmais materiālais elements, no kura tiek atvasināti pārējie (prāts, saprāts, ēters utt.). Garīgajā pasaulē dzīvās būtnes mijiedarbojas nepastarpināti, un visa pasaule dzīvo kā vienots veselums (sandhīnī aspekts). Matērijā iemiesotās būtnes apziņu bloķē *ahaMkāras* elements, tāpēc ar citām iemiesotajām būtnēm tā var mijiedarboties tikai pastarpināti, caur matēriju. Burtiski *ahaMkāra* nozīmē "es radītājs" jeb materiālās identitātes pamats. Krišnaītu literatūrā to tulko kā "viltus ego". Saskarsmē ar Dievu un atbrīvotām personībām, no ego var atbrīvoties (ŠB 5.5.23-25). No ego var atbrīvoties arī ar nesavtīgu darbību — tā ļauj nobaudīt brīvības garšu.

ajurvēda — (Dieva) zināšanas par veselību.

alkatība — skt. *lobha*, sāta trūkums. Prāta slimība, kas neļauj cilvēkam baudīt, viens no sešiem dvēseles ienaidniekiem. Lietas, kas nes sevī prieku, nesagādā apmierinājumu alkatīgam cilvēkam. To var izārstēt ar dāvanu došanu, jo baudīt caur citiem vienmēr ir iespējams. Labākais alkatības pielietojums ir svēto rakstu studijas.

apreibināšanās — neticība laimei, samierināšanās ar ierobežotu laimes standartu. Pretstats apreibināšanai ir askētisms, kad cilvēks pārvar grūtības un viņa laimes līmenis visu laiku aug.

artha — labums, vērtība. Kā otrais no četriem civilizācijas sasniegumiem — pārticība (skat. arī *purušārtha*).

askētisms — skt. *tapas*, trešais no četriem civilizācijas principiem, spēja pārvarēt grūtības, lai sasniegtu augstāku mērķi. To izkopj pensijas vecumā. Uz tā balstās kšatrija darbs. No askēta viedokļa, ierobežota laime vispār nav laime.

askēze — brīvprātīga grūtību uzņemšanās augstāka mērķa labad. Ķermeņa kontrole. Askēze atbrīvo no ķermeniskām ciešanām, ko radījis ego (*adhjātika klēša*).

autoritāte — persona, kuras teiktais apriori sakrīt ar citu pieredzēto. Sākotnējā autoritāte ir Dievs, un brāhmani ir viņa pārstāvji citām varnām. Persona, kas nevar atalgot savus kalpus un sodīt pāridarītājus, nevar būt autoritāte.

ārietis — kārtīgs cilvēks, uzticīgs un uzticams, civilizēts, Dieva atzīts.

asat — nepastāvīgs un nepatstāvīgs, sekas, atkarīgs, neīsts — tā raksturo matēriju.

āšrama — cilvēka sociālais statuss (burtiski, patvērums). Atbilstoši iztikas avotam, mūža gaitā tādi ir četri: *brahmaķārī*, *gļhastha*, *vānaprastha* un *saMņjāsī*.

baudkāre — skt. *kāma*.

bhakti — centieni iepriecināt, pielūdzēja attieksme pret pielūdzamo. Šos centienus klasificē 9 procesos: klausīšanās (par), slavēšana, atcerēšanās, sekošana norādījumiem, rituāla godināšana, lūgšanas, personīga kalpošana, draudzība un pilnīga atdošanās. Bhakti rezultāts ir mīlestība, *prēma*.

bhakti joga — kontakts ar Dievu, pateicoties deviņiem *bhakti* procesiem.

bhūta — 5 rupjie materiālie elementi (ēters, gaiss, uguns, ūdens, zeme). Arī iemiesotās dzīvās būtnes, kas pārklātas ar šiem elementiem.

brahma — gars, aktīvā enerģija. Salīdzināt ar *prakṭi*.

brāhmaķārja — pirmais no 4 āšramiem, ko raksturo finansiāla atkarība no vecākajiem. Arī dzimumatturība, kurai vajadzētu sakrist ar šo āšramu. Sanskritā burtiski "garīgā prakse".

brāhmans — viena no 4 *varNa*-ām, cilvēks, kas profesionāli kultivē zināšanas.

brīvība — dzīvās būtnes galvenā īpašība, kas to atšķir no matērijas. Izvēles iespēja. Dzīvība. Gandrīz tas pats, kas aktivitāte. Brīvība ir civilizācijas augstākais mērķis. Parasti to precizē kā brīvība no vecuma, slimībām, nāves un dzimšanas, bet tie ir tikai daži no aspektiem, ko piemin, lai novērstu termina novazāšanu. Politiskie atbrīvotāji, kas nav paglābuši savus padotos no novecošanas un nāves, nav tiem devuši pilnvērtīgu brīvību. Politikā nereti par brīvību (maldinoši) sauc izolāciju.

cieņa — spēja saskatīt otrā labās īpašības. Pamats, no kura attīstās četras cilvēku labās īpašības, civilizācijas principi.

civilizācija — skt. *varNāŠrama*.

dajā — līdzjūtība.

darbs — darbība citu labā. No *karmas* trīs paveidiem, tikai pozitīvā darbība atbilst latviešu vārdam "darbs". Darbam tuvs jēdziens ir vingrinājums, t.i. darbība, kas nedod nekādu taustāmu rezultātu, bet tikai pieredzi. Paplašinātā izpratnē, viss, kas galu galā dod labumu citiem (jeb iepriecina Dievu), arī ir darbs. Antonīms: rekets.

dēmoni — varenas saprātīgas būtnes, kam nepatīk dzīvības avots. Reizēm viņi noliedz tā eksistenci, vai arī cīnās pret to, un, līdz ar to, varbūt neapzināti, pret visu dzīvo. Cilvēki, kas nododas dēmoniskām īpašībām, nonāk dēmonu varā.

dēmoniskās īpašības — (BG 16.4) izlikšanās, augstprātība, pašapmāns, dusmas, rupjība un dumība. Tās ierobežo cilvēka brīvību.

dharma — stabilitāte, pienākums, pirmais no četriem civilizācijas labumiem (skat. arī *artha, kāma, mokša*). Burtiski, "tas, kas uztur" jeb tas, kas stabilizē. Dharma pamato jeb attaisno personas eksistenci.

dhIti — apņemšanās, izlēmība, pašatdeve. Viena no dievišķajām īpašībām.

dievišķās īpašības — bezbailība, esamības šķīstīšana, gudrība, saikne ar Dievu, devīgums, pašsavaldīšanās, ziedojumu veikšana un svēto rakstu citēšana, askētisms, tiesšums, nevardarbība, patiesīgums, nedusmošanās, atteikšanās (no darba augļiem), miers, nepiekašīšanās, līdzjūtība, nemantkārība, maigums, kautrība, nesvārstība, spars, iecietība, izlēmība, tīrība, neskaušana, ne-godkārība (BG 16.1-3). Šīs īpašības atbrīvo cilvēku no ārējo apstākļu ietekmes (BG 16.5), jo pašas nav no tiem atkarīgas, tikai no cilvēka izvēles.

Dievs — tas pats kas *Absolūts*, bet konkrēti kā personība, ar vārdu, veidolu, īpašībām un darbību.

Durga — materiālo dabu pārvaldošā dieviete, burtiski "slikti nogājis". Viņas vadībā tiek sodīti egoisti.

dvēsele — pati dzīvā būtne, bez smalkā materiālā ķermeņa.

dzīvais — Dieva enerģijas, kas apveltītas ar brīvību. Sinonīms: gars. Dzīvās enerģijas nepakļaujas fizikas likumiem, bet pakļaujas sabiedrības likumiem.

ekspluatators — cilvēks, kas savas intereses pretstata pārējiem.

fanātisms — ticības sašaurināšana. Ar fanātismu var relatīvi izcelt vienu objektu, ignorējot citus. Īslaicīgi ar to var aizvietot patiesu ticību un zināšanas, tāpēc jauna ceļa gājēji parasti sāk ar fanātismu.

filozofija — (no grieķu val. "gudrības mīlestība"). Uzskatu sistēma, pamatzināšanas. Nobriedušu filozofisko sistēmu var klasificēt kā materiālismu vai garīgumu (kas attiecīgi uzskata, ka nedzīvais vai dzīvais ir svarīgāks). Mūsdienās par filozofijām izdod arī nepilnīgas uzskatu sistēmas kā pragmatismu vai eksistenciālismu, kas vispār nenoved līdz secinājumiem.

garīdznieks — garīgās filozofijas piekritējs, kā pretstats materiālistam. Līdz šim par garīdzniekiem latviešu valodā sauca tikai tos, kas ar to pelna naudu šaurā nozīmē, bet autors uzskata, ka šo terminu ir nepieciešams paplašināt.

garīgā pasaule — trīs ceturtdaļas no esamības (*goloka+vĒkuntha*), pasaules, kurās nav nekā nedzīva. Pretstats: materiālā pasaule.

garīgs — dzīvs. Ievērojiet: ne materiālais ķermenis, ne prāts nav dzīvs, tie ir pasīvi mehānismi (BG 18.61).

garīgums (austrumu filozofija) — Uzskats, ka sākotnējais cēlonis ir dzīvs (aktīvs). Pretstats garīgumam ir materiālisms.

gars — Dieva aktīvā enerģija. Pretstats: matērija.

gIhastha — otrais no 4 *āšramiem*, ko raksturo ienākumi no darba. Sanskritā burtiski "ģimenēs dzīve".

goloka — Dieva planēta, visas darbības un baudas epicentrs. Burtiski, "Govju reģions". Arī saukta par švētadvīpu (BRS 5.5). Te dominē laimes un zināšanu enerģija, kura no šejienes izplatās uz citām pasaulēm. Goloka ir bezgalīga, bet pēc svarīguma — puse no visa esošā. Pārējās divas ceturtdaļas ir attiecīgi *vĒkuntha* un *materiālā* pasaule.

grēks — attiecību bojāšana. Ja nav precizēts, tad attiecību bojāšana ar Dievu. Dievs sevī ietver visus, tāpēc vispārināts grēks nozīmē attiecību bojāšanu ar visiem. Grēka rezultāts ir izolācija, pirmām kārtām, smalkajā ķermenī: no laimes, no zināšanām, no dzīvības. Pēc dievišķa plāna, grēka sekas tiek pieskaņotas nodarījumam, lai mērķtiecīgi koriģētu cilvēku, piemēram, tas, kurš pārmērīgi pieķeršies seksam, zaudē skaistumu, tas, kurš ar vārdiem aizvaino citus, zaudē spēju izteikties, tam, kurš ir nogalinājis, sāk sāpēt galva u.tml.. Uzmanīgs vērotājs var sajust grēka sekas kā ierobežojumus savā apziņā.

guNa — trīs materiālās dabas īpašības: *pastāvība*, *kaislība* un *tumsība* (attiecīgi: *sattva*, *raġas*, *tamas*). Lai gan sanskrita vārds "guNa" nozīmē vispārīgi "īpašība" (u.c. nozīmes), šajā grāmatā tā sauc tikai trīs materiālās dabas īpašības.

ģņāna — teorētiskas (statiskas) zināšanas. To elementi ir uzskaitīti BG 13.8-12.

ģņāna joga — kontakts ar Dievu caur zināšanām.

ilgtspēja — skt. *satja*, ceturtais no četriem civilizācijas principiem.

izlēmība — skt. vjavasāja, nesvārstīga izvēle bez kompromisiem (BG 2.41,44).

joga — saikne (vispārīgā kontekstā — ar Absolūtu). Reliģija, zināšanas, kas tuvina Dievam. Fiziskos vingrinājumus sauc *āsana*, nevis joga, un tie ir tikai daļa no Paņģāli astoņpakāpju jogas.

jogs — tas, kurš ir kontaktā ar Dievu.

juga — laikmets. Materiālajā visumā pēc kārtas nomainās četri laikmeti: satja, dvāpara, trēta, kali. Zemes pastāvēšanas laikā šis cikls atkārtojas 1000 reizes.

kaislība — skt., *raģas*, viena no trim materiālās dabas īpašībām, kam raksturīga dru-džainība, sasteigtība, resursu pārtēriņš.

kalpa — primārā radišana jeb matērijas sadalīšana atomos (kas ir priekšnosacījums dzīvo būtņu darbībai materiālajā pasaulē). Burtiski: “iecere”.

kāma — baudkāre. Dzīvās būtnes tīrās garīgās jūtas ir mīlestība, bet matērijas (ego) ietekmē tā pārvēršas par savtīgu vēlmi. Parasti to izprot sašaurinātā nozīmē kā seksuālas vēlmes. Mīlestība sagādā prieku, bet baudkāre sagādā ciešanas. Gan laime, gan ciešanas var būt spēcīgs motivators. Praksi, ko motivē vēlme sagādāt citiem prieku, sauc par garīgu praksi, bet vēlme gūt no citiem baudu noved pie materiālas prakses. Kāma ir Dieva aizvietotājs kā motivējošais spēks. Krišnaītu literatūrā *kāmu* tulko kā iekāri. No iekāres atbrīvojas ar pareizu izpratni par savu stāvokli un prāta kontroli (BG 3.43). Kā trešais no četriem civilizācijas sasniegumiem — veiksmē, vēlmju piepildījums (skat. arī *purušārtha*).

karma — materiālā darbība, t.i. darbība, kas iesaista matēriju. Matērijas klātbūtne uzliek ierobežojošus nosacījumus saskaņā ar trīs matērijas īpašībām (*guNa*), kādu nav tīrai garīgai darbībai. Karma ir trīs veidu (BG 4.16-17): karma (ieteicama, attīstoša), akarma (neitrāla, nesaistoša labā nozīmē) un vikarma (aizliegta, degradējoša).

karma joga — kontakts ar Dievu materiālā darbībā.

kIšNa — Dievs, sākotnējā personība, Bhagavad-gītas autors.

kšatrijs — viena no 4 *varNa*-ām, cilvēks, kas profesionāli ievieš kārtību.

ķaNDāla — mežonis.

ķšētra — darbības lauks, dzīvās būtnes ķermenis.

labdarība — skt. *dāna*, savu resursu atdošana citiem cilvēkiem. Labdarība atbrīvo no ciešanām, ko rada sabiedrība (*adhibhOtika klēša*).

laiks — skt. *kāla*, norobežojošs faktors, kas ļauj visiem pēc kārtas pabūt dieva stāvoklī. Tikai viens var būt absolūts, bet daudzi grib iejusties šajā lomā, tāpēc viņi visi stāv rindā un pēc kārtas saņem savu slavas brīdi. Līdzīgi, uz kompjūtera viens procesors var šķietami "reizē" darbināt daudzas programmas. Iemācoties sadarboties, vajadzība pēc izolācijas laikā atkrīt, un visi var dzīvot reizē.

laulība — formāla sadarbība starp diviem pretējo dzimumu pārstāvjiem, kas pēc ieceres ir abpusēji izdevīgs kontrakts. Katra no pusēm laulībā var sasniegt vairāk, nekā strādājot atsevišķi. Laulības formālais aspekts ir tas, ka partneri nes viens par otru atbildību. Saskaņā ar Dieva likumiem, partneri saņem 50% viens no otra karmas, jeb atbildība dalās uz pusēm. Vēdas klasificē laulību 8 veidos, četri no tiem ar vecāku svētību, un četri — bez.

lepnums — pašapmāns, izkropļots viedoklis par sevi, kas neatbilst patiesībai. Nepareizais pašnovērtējums var būt gan pārspilēti labs, gan pārāk noniecinošs.

līdzjūtība — skt. *dajā*, otrais no četriem civilizācijas principiem. To izkopj ģimenes dzīvē. Uz tā balstās *vēšjas* darbs.

maņu orgāni — ausis, āda, acis, mēle, deguns.

lobha — alkatība, dēmoniska īpašība, kas iedzen dvēseli ciešanās (ellē).

materiālais ķermenis — tādi ir divi, skatīt attiecīgi rupjais un smalkais materiālais ķermenis (sanskritā attiecīgi *sthūla* un *sūkšma*).

materiālā pasaule — ceturta daļa no esamības, kurā tiek sajaukts gars un matērija.

materiālās dabas īpašības — skatīt *guNa*.

materiālisms — Uzskats, ka sākotnējais cēlonis ir nedzīvs (pasīvs). Pretstats materiālismam ir *garīgums*.

materiālists — materiālisma piekritējs.

matērija — Dieva pasīvā enerģija. Pretstats: gars.

mentāls — prātā esošs. Pretstatā garīgām parādībām, mentālas parādības ir pakļautas loģikas likumiem.

mīlestība — šis latviešu vārds ir pārāk daudznozīmīgs, dažādas tā nozīmes var atklāt ar sanskrita vārdu palīdzību:

prēma — spēja sagādāt otram laimi

bhakti — centieni sagādāt otram laimi

kāma — spēcīga vēlme, iekāre

bhāva — ekstātisks esamības stāvoklis mīlestībā

rāga — pieķeršanās

anurakti — pieķeršanās, fanošana

mādhurja — romantiskās attiecības laulībā

parakija — romantiskas ārļaulības attiecības

snēha — maigums, simpātijas

prīti — patika

rati — bauda

ŠIGgāra — erotiska kaisle

pranaļa — tieksme

mamatva — piesavināšanās

Interesanti, ka neviens no šiem sansrita vārdiem netulkojas kā "sekss", tas būtu *mĒthuna*. Mīlestība ir skaudības pretstats. Patiesā mīlestībā ir jābūt 3 sastāvdaļām: tās avotam, saņēmējam un attiecībām starp viņiem. Teiciens "es tevi mīlu" ir patiess tikai tad, ja mīlamais tiešām kaut ko saņem. To varētu pārbaudīt ar jautājumu: "Vai es tevi mīlu?". Ja saņēmējs neko nejūt, attiecības ir iedomātas, ārpus mīlētāja ego nekāda laime nav nonākusi, tās ir tikai pašapmāns. 5 veidu mīlestības emocijas (*prēma rasa*) pieaugošā intensitātes secībā ir: apbrīna (*Šanta rasa*), sekošana (*dāsja rasa*), draudzība (*sakhja rasa*), rūpes (*vātsalja rasa*) un intimitāte (*mādhurja*, *ŠIGgāra rasa*).

mlēkča — barbari, kas nerunā sanskritā un neatbilst civilizācijas standartiem. Ironiski, ka no āriešu viedokļa senie grieķi paši ir barbari.

mokša — Atbrīve (no matērijas). Ceturtais civilizācijas sasniegums (skat. arī *puru-šārtha*).

nedzīvais — Dieva enerģijas, kam nav brīvības. Sinonīms: *matērija*. Nedzīvās enerģijas pakļaujas fizikas likumiem, bet nepakļaujas sabiedrības likumiem.

padievi — varenas saprātīgas būtnes, kas darbojas Dieva uzdevumā. Cilvēki ar dievišķām īpašībām nonāk viņu aizsardzībā. Padievu mērķis ir pasaules attīstība.

paramātmā — virsdvēsele, Dieva veidols, kurā viņš pavada visas iemiesotās būtnes. Sautka arī par sirdsapziņu.

pārpasulnieks — garīgās *filozofijas* piekritējs, kura mērķis ir ārpus *materiālās pasaulē*. Pārpasaulnieki iedalās personālistos, kas uzskata, ka Absolūts ir personība, un impersonālistos, kas uzskata, ka Absolūts nav personība.

pastāvība — skt. *sattva*, viena no trim materiālās dabas īpašībām, kam raksturīga darbības mērenība, neizsīkstoša pastāvēšana.

patiesīgums — skt. *satja*, ceturtais no četriem civilizācijas principiem. To izkopj pēc atsacīšanās no materiālās dzīves (*saMnjāsas*). Uz tā balstās *brāhmaNa* darbs. Patiesīgi nozīmē "no visas sirds", ar nedalītu uzmanību.

pazemība — skt. *amānitvam*, spēja pilnvērtīgi dzīvot un strādāt bez atzinības.

pienākums — skt. *dharma*, uzvedība, ko no jums sagaida autoritātes. Autoritātes ir tie, kas kontrolē jūsu dzīvi, un līdz ar to ir spējīgi atalgot pienākuma izpildi. Sākotnējā autoritāte ir Dievs, un brāhmani ir viņa pārstāvji citām varnām. Sava pienākuma izpilde ir augstākā pilnība, kuru cilvēks var sasniegt, un tā ir bez gala (*sanātana*). Pildot savu pienākumu, cilvēks var sasniegt visu, ko Dievs spēj dot, un Dievs spēj dot visu. Šī laikmeta galvenais cilvēku pienākums (*yuga-dharma*) ir slavēt Dievu.

prajoģana — jēga, motīvs, iemesls. Eksistences jēga ir priecēt Dievu.

prakīti — matērija, pasīvā enerģija. Salīdzināt ar *brahma*.

prāts — smalkā ķermeņa daļa, kas nodrošina domāšanas, sajūtu un vēlmju funkcijas. Prāts vada dzīvās būtnes jutekļus (5 maņu orgāni un 5 rīcības orgāni). Ārējās pasaules uztvere notiek tikai caur prātu, tāpēc iemiesotā dzīvā būtne nespēj atšķirt to, kas reāli notiek no tā, ko iedomājas prāts.

progress — pilnības etalons ir Dievs. Viņa labās īpašības ir neizmērojami dziļas un to ir daudz (BRS 5.53). Atsevišķām dzīvajām būtnēm īpašības piemīt tikai ierobežotā mērā, tāpēc progress — tā ir tuvošanās Dievam. Pats no sevis nekas nenotiek, visu ko cilvēks iegūst, viņam īstenībā kāds iedod, kam tas ir, piemēram, pieslēdzoties Dievam ar iesvētību, cilvēks saņem no viņa dievišķās zināšanas.

provokācija — pamudinājums darīt ko tādu, kas darītājam nāks par sliktu.

puruśārtha — cilvēciska vērtība. Tādas ir četras: stabilitāte (*dharma*), pārticība (*artha*), gandarījums (*kāma*) un atbrīve (*mokša*).

raģas — kaislība, viena no trim materiālās dabas īpašībām, skat. *guNa*.

rasa — gandarījums. Gandarījums rodas no emociju apmaiņas ar partneri. Gandarījumu var dot tikai dzīvs partneris. Gandarījums, ko sniedz materiāli priekšmeti, ir tikai atblāzma, iedomāti iespaidi no personām, ar kurām tie saistīti vai tiek identificēti (personificēti). Piecu veidu mīlestības attiecības var dot neizsīkstošu gandarījumu, un septiņu veidu papildus attiecības dod pārejošu gandarījumu. Ēdiena garšu (sešas garšas) sanskritā arī sauc "rasa", tāpēc krišnaīti vienmēr tulko šo vārdu kā "garša".

rekets — egoistiska darbība, jeb sava talanta izmantošana, lai uzspiestu citiem ciešanas. Mūsdienu reklāma nereti ir apslēpts rekets.

rīcības orgāni — skt. *karmēndrija*: rokas, kājas, balss, dzimumorgāni, taisnā zarna.

rupjais materiālais ķermenis — sastāv no pieciem rupjajiem elementiem (zemes, ūdens, uguns, gaisa un ētera). Tas ir tas, ko dzīvnieki un daudzi cilvēki uzskata par "sevi".

sādhu — labs cilvēks, no Dieva viedokļa.

sanātana dharma — mūžīgā kārtība, cits nosaukums varnāšramas sistēmai.

saMnjāsa — ceturtais no 4 *āšramiem*, ko raksturo pārtikšana no Dieva žēlastības (dāvanām). Sanskritā burtiski "atsacīšanās no visa".

sannjāsī — mūks, svētais, cilvēks atsacīšanās dzīves kārtā, kas iztiek bez algas un uzkrājumiem.

saprāts — smalkā ķermeņa daļa, kas nodrošina mērķtiecību, gribasspēku un vada prātu. Saprāts piešķir atmiņai jēgu.

sat — pastāvīgs un patstāvīgs, cēlonis, neatkarīgs, īsts — tā raksturo garu.

satja — ilgtspēja (*sat* — reāls, īsts, paliekošs). Neatkarība no ārējiem apstākļiem, pateicoties iekšējam garīgam spēkam. Pretstats liekulībai (kas raksturo atkarību no sabiedrības viedokļa). Šis ir ceturtais no civilizācijas pamatprincipiem un vienīgais, kas dod pilnvērtīgu rezultātu arī patreizējā laikmetā (kali *jugā*). Dažādos kontekstos arī sirsnīgums, patiesīgums, praktiskums, pašpietiekamība, veselais saprāts.

sattva — pastāvība, viena no trim materiālās dabas īpašībām, skat. *guNa*.

šaubas — skt. *saMśaja*, cerība atrast laimi bez Dieva. Šaubas sarauj cilvēka saikni ar viņa spēka avotu un noved pie panīkuma (BG 4.40). Pretstats: *ticība*. Nobriedusi ticība noved pie zināšanām (BG 4.39), un zināšanas atbrīvo no šaubām (BG 4.41).

skaudība — vēlme atņemt citam laimi, pretstats mīlestībai.

smalkais materiālais ķermenis — prāts, saprāts un ego, sanskritā attiecīgi *manas*, *buddhi* un *ahaMkāra*. Ar šiem vārdiem apzīmē gan matērijas elementus (atomus), gan funkcionālās struktūras, ko tie veido (orgānus). Katra materiālajā pasaulē iemiesotā dzīvā būtne (*bhūta*) ir pārklāta ar smalko materiālo ķermeni. Prāts nodrošina domāšanu, vēlmes un emocijas. Saprāts nodrošina atmiņu un gribasspēku. Ego (viltus ego) iesaista apziņu materiālajā realitātē. Atbrīvotām personībām (viltus) ego var arī nebūt. Īstais ego ir pati dzīvā būtne, un visas dzīvās būtnes ir daļas no sākotnējās personības, kas ir viņu augstākais ego (*paramātmā* jeb virsdvēsele). Pievēršoties virsdvēselei, cilvēks atbrīvojas no viltus ego.

Šoķa — tūrība, principialitāte, pirmais no civilizācijas pamatprincipiem.

šradhdhā — motivācija. Materiālā motivācija iedalās tumsībā, pastāvībā un kaislībā, t.i. vēlme saskarties ar lietām pagātnē, tagadnē vai nākotnē (BG 17. nodaļa). Tīra motivācija ir vēlme saskarties ar pārpasaulīgo Absolūtu.

Šūdra — viena no 4 *varNām*, cilvēks ar šauru specializāciju, kurš profesionāli attīsta meistarību.

Šva-paķa — burtiski, suņu cepējs, ļoti zemas izcelsmes cilvēks, mežona dēls.

svētie raksti — kodētas dievišķās zināšanas. Sanskritā tos sauc nevis par "rakstiem", bet "dzirdamo" (*Śruti*) un "atceramo" (*smṛti*), jo agrāk nebija vajadzības grāmatas pierakstīt. Svētie raksti ir divu veidu. Vieni ir Dieva tiešā runa. Otri ir Dieva apraksts no viņa līdzgaitnieku viedokļa.

tamas — tumsība, viena no trim materiālās dabas īpašībām, skat. *guNa*.

tapas — askētisms, trešais no civilizācijas pamatprincipiem.

ticība — cilvēka izpratne par laimi. Tīrā formā ticība ir "visa laime nāk no Dieva".

Tāda ticība noved pie zināšanām (BG 4.39). Ir arī iespējama surogātticība citiem laimes avotiem. Tā var mainīties laika gaitā un atšķirties dažādiem cilvēkiem. Ticība ir vadāma lieta. Ticību rada ar labiem vārdiem un sagrauj ar sliktiem. Materiālajā ķermenī mērķus uzstāda saprāts, tāpēc ticība atspoguļojas saprātā. Laime ir augstākais vadošais spēks. Ticība ir saprāta kontakts ar laimi. Pretstats: *šaubas*.

tīrība — skt. *Śoḡa*, pirmais no četriem civilizācijas principiem. Tīrība ir saderīgu lietu savienojums jeb lietas atrašanās savā dabiskajā vietā. Atbilstoši individuālajai vērtību sistēmai, tīrība ir relatīva, bet tīrība, atbilstoši Dieva vērtību sistēmai, ir absolūta. To izkopj mācekļa (*brahmaḡārī*) gados. Uz tās balstās *Šūdras* darbs. Tīrība cilvēkam nozīmē turēties pie nemainīgiem principiem un autoritātēm.

tri guNa — trīs īpašības, skatīt *guNa*.

tumsība — skt. *tamas*, viena no trim materiālās dabas īpašībām. Tai raksturīga darbības neesamība, resursu trūkums.

vanaprastha — trešais no 4 *āšramiem*, ko raksturo pārtikšana no uzkrājumiem (pensija). Sanskritā burtiski "došanās mežā".

varNa — cilvēka profesionālā grupa, atbilstoši viņa īpašībām un darbībai (BG 4.13). Četras *varNas* ir *Šūdra*, *vĒŠja*, *kšatrija* un *brāhmana*.

varNa-saGkara — profesionālais juceklis, sabiedrībā neiederīgi cilvēki ar neizkoptu raksturu.

varNāŠrama — sabiedrības organizācija saskaņā ar cilvēku profesionālo dabu (*varNa*) un dzīves posmu (*āŠrama*).

vēda — Absolūta zināšanas. Gudrais Vēdavjāsa (Vjāsadēva) tās ir iedalījis 4 formālos traktātos un vēsturiskajos stāstos ("piektā vēda") (ŠB 1.4.20). Dažādas vēdu daļas ir paredzētas dažādiem āsramiem (samhitas — *brahmaḡārī*, brāhmanas — *glhāsthām*, aranjakas — *vānaprasthām*, upanišadas — *saMnjāsī*).

vĒkuntha — garīgā valstība, burtiski "netraucējoša". Tie, kas citiem rada traucējumus, visi tiek izdzīti materiālajā pasaulē, kurā mēs patreiz atrodamies. Garīgās valstības pamats ir garīgā enerģija (*sandhīnī*). Matēriju tur nav iespējams ievilkt principā. Viss tur ir dzīvs. Dvēseles, kas vēlas ciešāku saikni ar Dievu, nonāk uz *goloka-vIndāvanas*, bet garīgajā valstībā paliek citas atbrīvotas dvēseles, kuras arī neierobežo fizikas likumi. Cita starpā, vĒkunthā nepastāv ne nāve, ne slimības, ne vecums, ne dzimšana, nedz arī kādas citas ciešanas. Tur pastāv stabila daudzveidība, piemēram, dažādas mājas (pilis), transporta līdzekļi, apģērbi, ēdieni u.c.

vĒŠja — viena no 4 *varNām*, cilvēks, kas profesionāli vairo bagātību.

viḡṇāna — praktiskas (konkrētas) zināšanas. Salīdzināt ar *ḡṇāna*.

vikalpa — sekundārā radīšana jeb struktūru veidošana no materiālajiem elementiem (visuma pirmtēvi līdz ar to paver iespēju zemāka līmeņa dzīvīvajām būtnēm, tādām kā cilvēki, saņemt materiālos ķermeņus).

ziedošana — skt. *jaḡṇa*, dievišķo spēku godināšana. Ziedošana atbrīvo no stihiskām nelaimēm (*adhidĒvika klēša*).

Kopsavilkums

Pastāv ideāla cilvēku sabiedrības organizācija, kuru sauc varnāšrama. Tā nodrošina **stabilitāti, pārticību, gandarījumu un brīvību** (dharma-artha-kāma-mokša).

Atbilstoši **motivācijai**, cilvēkus iedala četrās profesionālajās grupās (**varna**). Cilvēka dzīvi iedala četros posmos (**āšrama**). Motivācija ir iedzimta, balstās uz trim gunām (sattva-raģas-tamas) un mūža laikā nemainās. Katrs cilvēks ir labākais no tā, kas viņš spēj būt. Varnāšrama attīsta cilvēkos četras labās īpašības: **tīrību, līdzjūtību, askētismu un ilgtspēju** (šoķam-dajā-tapas-satjam). Cilvēku mijiedarbība balstās uz šīm četrām īpašībām. Varnas un āšrama kombinācija nosaka cilvēka **iztikas avotus** un attiecības ar citiem sabiedrības locekļiem.

Varnāšrama ir Dieva izveidota, viņš nosaka dažādo grupu pienākumus. Dievs uztur šo sistēmu, izglītojot cilvēkus **personiski**, caur **svētajiem rakstiem** un caur saviem pārstāvjiem; kā arī atalgojot cilvēkus, kas savu pienākumu pilda. Četri labumi (sākot ar stabilitāti) un četras labās īpašības nāk no Dieva.

Četras profesijas grupas ir: **meistari** (šūdras), **biznesmeņi** (vĒšjas), **vadītāji** (kšatriji) un **skolotāji** (brāhmani). Talants piemīt ikvienam cilvēkam, taču tā izkopšanai ir nepieciešama izglītība un prakse. Faktiskā varna ir atkarīga no cilvēka īpašībām un darbības. Cilvēks pats ir atbildīgs par tās izvēli, bet Dievs atalgo tikai tos centienus, kas atbilst iedzimtajai dabai. **Tīrība** ir īpašība, ar kuru strādā meistari, **līdzjūtība** — ar kuru strādā biznesmeņi, **askētisms** — ar kuru strādā vadītāji un **ilgtspēja** — ar kuru strādā skolotāji.

Ja cilvēkam ir grūti **ilgstoši koncentrēties**, viņam vispiemērotākais ir meistara tipa darbs. Citādi, ja viņam ir grūti **izprast citus** cilvēkus, tad vispiemērotākais ir biznesmeņa darbs. Citādi, ja cilvēks nespēj **pārvarēt grūtības**, viņam vispiemērotākais ir vadītāja darbs. Atlikušajā gadījumā cilvēkam jācenšas izprast **pasauli kā vienotu** veselumu, strādājot skolotāja darbu. Izejot caur dzīves posmiem (āšramiem), cilvēks sasniedz to stadiju, kas ir viņa galvenais spēka pielikšanas punkts.

Četri dzīves posmi ir **studijas, saimniecība, pensija un garīgā prakse**. Ne visiem cilvēkiem ir piemēroti visi āšrami, bet mainīt to secību nedrīkst. Students pamatā izkopj tīrību un uztur viņu **aizgādņi**. Saimnieks pamatā izkopj līdzjūtību un pārtiek no **algas**. Pensionārs pamatā izkopj askētismu un pārtiek no **uzkrājumiem**. Mūks pamatā izkopj ilgtspēju un pārtiek no **ziedojumiem**.

Mūsu laikmetā cilvēkiem ir ļoti grūti izpildīt savus materiālos pienākumus, tāpēc visiem kopīgs garīgais pienākums ir slavēt Dievu, galvenokārt — daudzino Dieva vārdus. Tas ļauj gan pārvarēt visas materiālās grūtības, gan sasniegt visus garīgos mērķus. Katram cilvēkam ir nepieciešams **sapnis**, un sapnim ir jābūt pietiekami lielam, lai to

nevarētu piepildīt bez Dieva palīdzības. Piemēram, šūdras sapnis varētu būt atrast labu darbu vai saimnieku, vĒšjas — sapepnīt vairāk naudas, nekā viņš spēj notērēt, kšatrija — iegūt nemirstīgu slavu, brāhmana — padarīt visu pasauli laimīgu.